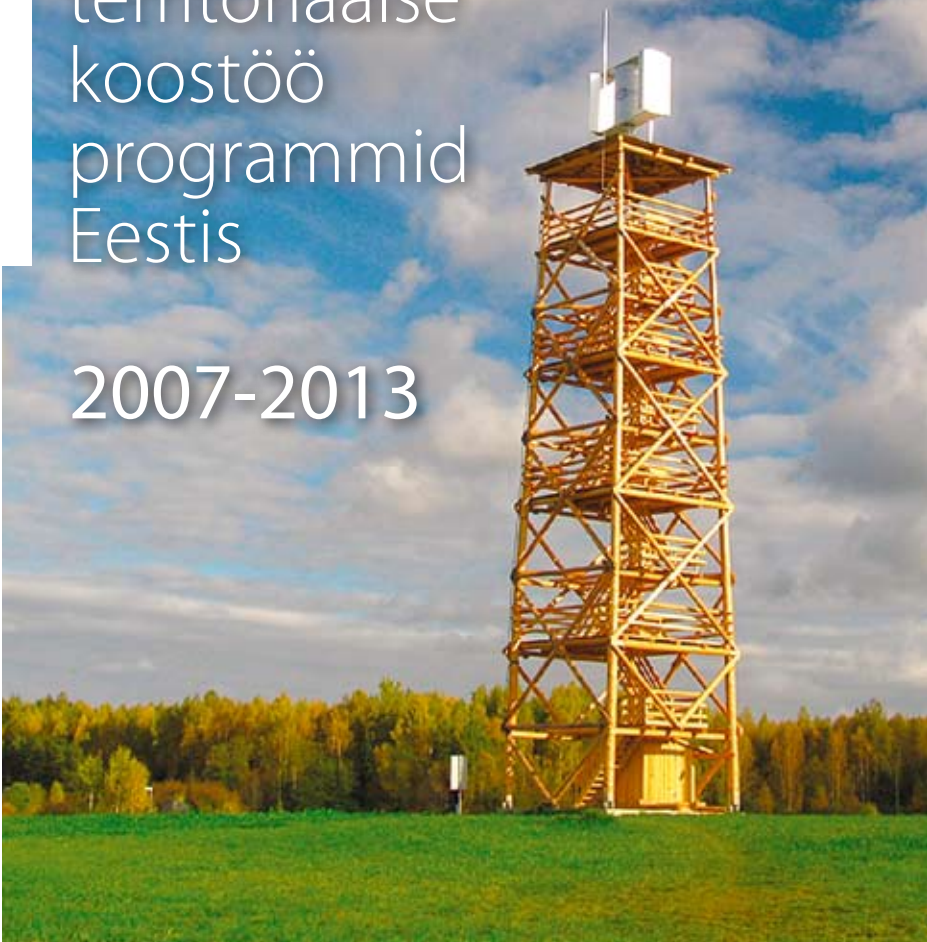

SISEMINISTEERIUM
Estonian Ministry of the Interior

Euroopa
territoriaalse
koostöö
programmide
Eestis

2007-2013

Euroopa territoriaalse koostöö programmide tutvustus.....	3
Eesti-Läti piiriülese koostöö programm.....	5
Eesti-Läti-Vene ENPI piiriülese koostöö programm.....	7
Kesk-Läänemere INTERREG IV A piiriülese koostöö programm	9
Kesk-Läänemere programm.....	10
Lõuna-Soome ja Eesti allprogramm.....	10
Saarte ja saarestike allprogramm.....	11
Läänemere piirkonna programm.....	13
Regioonidevaheline koostööprogramm INTERREG IVC.....	17
URBACT II.....	21
ESPON 2013.....	23
INTERACT II	25
Projektide ettevalmistamine.....	27
Programmide struktuur ja projektide rahastamine.....	29
Tagasivaade INTERREG III programmidele.....	33
Näiteid 2004-2006 INTERREG III projektidest	
Lõuna-Soome ja Eesti INTERREG IIIA piiriülene koostööprogramm.....	40
Läänemere piirkonna INTERREG IIIB programmi Eesti-Läti-Vene INTERREG IIIA koostööprioriteet.....	48
Läänemere piirkonna INTERREG IIIB riikidevaheline koostööprogramm.....	58
Piirkondadevaheline koostööprogramm INTERREG IIIC.....	66
Mõistete seletusi.....	76

Euroopa territoriaalse koostöö programmide tutvustus

Euroopa riikide vaheline piireületav koostöö on oluline piirkondade omavahelise sidususe ja tasakaalustatud sotsiaalmajandusliku arengu toetamiseks nii Euroopa Liidu sise- kui välispiiridel.

Kui aastatel 2000-2006 oli INTERREG III vaid Euroopa Komisjoni üks algatus, siis uuel programmiperioodil ehk aastatel 2007-2013 on Euroopa territoriaalne koostöö üks kolmest Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika eesmärgist (lisaks konvergensti ning konkurentsivõime ja tööhõive eesmärkidele).

Euroopa territoriaalse koostöö nimeline eesmärk on suunatud piiriäärsete alade ja regioonidevahelise koostöö elavdamisele, samuti linnade, äärealade ja maapiirkondade koostöö arendamisele. Uuel programmiperioodil iseloomustavad Euroopa territoriaalset koostööd suurem rahamaht, täiustatud õiguslik raamistik, uued kaasatud piirkonnad, ulatuslikum kvaliteedikontroll ning sujuvam taotlemine.

Kokku käivitub perioodil 2007-2013 Euroopa territoriaalse koostöö nimelise ühtekuuluvuspoliitika eesmärgi raames üle 50 piiriülese, 13 riikidevahelist ja 1 piirkondadevaheline koostööprogramm, millest Eesti osaleb seitsmes:

- Eesti-Läti piiriülene koostöö
- Kesk-Läänemere piiriülene koostöö (sh Lõuna-Soome ja Eesti ning saarte ja saarestike allprogrammid)
- Läänemere riikidevaheline koostöö (sisaldab ENPI-komponenti, vt allpool)
- Piirkondadevaheline koostöö: INTERREG IVC, INTERACT II, URBACT II ning ESPON 2013

Lisaks avaneb järgmisel programmiperioodil 15 programmi, mida rahastatakse Euroopa naabrus- ja partnerlusvahendist (ENPI). Eesti osaleb neist Eesti-Läti-Vene piiriülese koostöö

programm. ENPI-vahenditest rahastatakse osaliselt ka eespool nimetatud Läänemere piirkonna koostööprogrammi.

Eestile planeeritud Euroopa Regionaalarengu Fondi vahendite maht uuel programmi-perioodil on kokku ca 819,4 miljonit krooni, ent tulenevalt partnerite aktiivsusest ja heade projektitaotluste hulgast võivad Eesti partnerid kujundada selle summa suuremaks, kui algselt kavandatud.

Käesolevas trükises tutvustame Siseministeriumi Euroopa territoriaalse koostöö büroo koordineeritava kaheksa programmi võimalusi ja rakendamist. Esmalt leiate trükisest peamised Euroopa territoriaalse koostöö programme võrdleva tabeli ning uute programmide tutvustuse ning seejärel heidame pilgu aastatel 2004-2006 läbiviidud projektidele. Trükise lõpust leiate seletatuna mitmed piiriülese koostöö mõisted.

Aastatel 2004-2006 osales 219 INTERREG-projektis kokku 506 Eesti partnerit ning ERDF-toetuste kogumaht neile ületas 312,3 miljonit krooni, mis on kaks korda rohkem kui planeeritud. Loodame, et käesolev trükis aitab Eesti taotlejal leida oma ideele parim väljund ning ka uuel programmiperioodil kvaliteetsete projektitaotluste rohke arvuga silma paista.

Uue perioodi vältel avaldame uudiseid ja informatsiooni Siseministeriumi Euroopa territoriaalse büroo koduleheküljel www.siseministerium.ee/interreg. Kui käesolevas trükises pakutavast infost peaks vajaka jääma, siis sealt leiate täpsemat informatsiooni Teid huvitavate programmide kohta.

Huvitavat lugemist!

Osalevad riigid ¹	Eesti-Läti piiriülese koostöö programm	Eesti-Läti-Vene piiriülese koostöö programm	Kesk-Läänemere piiriülese koostöö programm			Läänemere koostööprogramm	Regioonidevaheline koostööprogramm INTERREG IVC
			Kesk-Läänemere programm	Lõuna-Soome ja Eesti allprogramm	Saarte ja saarestike allprogramm		
Peamised prioriteetid	Eesti, Läti * Piirkonna sidusus * Konkurentsivõime * Aktiivsed ja jätkusuutlikud kogukonnad	Eesti, Läti, Vene * Sotsiaal-majanduslik areng * Ühised väljakutsed * Inimestevahelised kontaktid	Eesti, Soome, Rootsi, Läti	Eesti, Soome	Eesti, Soome, Rootsi	Eesti, Läti, Leedu, Soome, Taani, Poola, Saksa, Rootsi, Norra, Venemaa, Valgevene * Innovatsioon * Ligi pääsud * Läänemeri ühise ressursina * Asulate ja nende võrgustike konkurentsivõime	EL 27, Norra, Šveits * Innovatsioon ja teadmispõhine majandus * Keskonnad ja riskide ennetamine
Abikõlblikud partnerid	Riigiasutused ja avalik-õiguslikud (või nendega võrdsustatud) asutused ja organisatsioonid, mittetulundusühingud ja sihtasutused. Erasektor on teatud tingimustel abikõlblik Kesk-Läänemere programmi Lõuna-Soome ja Eesti allprogramm, Eesti-Läti programmi 1. ja 2. prioriteedis ning Eesti-Läti-Vene koostööprogrammi meetmetes 1.1 ja 1.3. Kõikides programmides võivad eraettevõtted projektides osaleda omal kulul.						
Programmi toetuse maht	596,7 MEEK	747,5 MEEK	1,6 mlrd EEEK			3,7 mlrd EEEK	4,73 mlrd EEEK
Eesti partnerite oma-finantseerimine	>15%	>10%	>15%			>15%	>15%
Investeeringute võimalus	JAH	JAH	JAH			JAH	EI

¹ Paljudel juhtudel osalevad programmis vaid riigi teatud piirkonnad, vt programmide tutvustusi ja kaarte

Eesti-Läti piiriülese koostöö programm

Eesti-Läti piiriülese koostöö programmi eesmärgiks on edendada programmi piirkonna jätkusuutlikku arengut ning majanduslikku konkurentsivõimet integreeritud ja piireületava lähenemise saavutamise abil nii majanduslikule ja sotsiaalsele kui keskkonna arengule viisidel, mis kaasavad ning millest saavad kasu kohalikud elanikud ja kogukonnad.

Programmi piirkond

Eesti: Hiiumaa, Jõgevamaa, Läänemaa, Põlvamaa, Pärnumaa, Tartumaa, Saaremaa, Valgamaa, Viljandimaa ja Võrumaa
Läti: Kurzeme, Latgale, Rīga ja Pierīga reegioonid.

Prioriteetid ja tegevused

Programmil on kolm prioriteeti, mis jagunevad eraldi meetmeteks.

1. Piiriregionide suurem omavaheline sidusus

1.1. Juurdepääsude parandamine

Transport ja logistika: jalgrattateede, juurdepääsuteede ja piiriäärsete (kerge liiklus) teede parandamine, logistika-keskuste ja ühistranspordivõrgustike arendamine, väikesadamate võrgustiku arendamine jms.

IT ja telekommunikatsioon: IT lahendused maapiirkondades, kaugtöö, e-õppe, e-teenuste ja toodete arendamine, piiriülese audiovisuaalse infovahetuse edendamine, programmi piirkonna veebipõhiste "infovõrivate" loomine ja arendamine jms;

1.2. Avalike teenuste ja ressursside ühine korraldamine ja arendamine
Piiriüleste avalike teenuste vallas toetatakse sotsiaalse infrastruktuuri täius-

tamist – päästeteenistuse-, kiirabi-, tervishoiu-, sotsiaalhoolekande- ning haridusalast jms koostööd ning piiriülese kohaliku transpordi arendamist. Keskkonnakaitse: ühine kaitsealade haldamine ja seire korraldamine, kohalike omavalitsuste koostöö keskkonnakaitse küsimustes, jäätmekäitlus, veemajandus, loodus- ja kultuurmaastike kaitse ja haldamine, ettevõtluse arendamine kaitsealadel, taastuvenergia lahenduste kasutamine ning energiasääst.

2. Piiriregionide konkurentsivõime tõstmine

2.1. Ettevõtluse ja ettevõtlikkuse loomine ning arendamine
Ettevõtluse tugistruktuuride arendamine, käsitöötraditsioonidel põhineva ettevõtluse toetamine, tööstusparkide,

ettevõtlusklastrite ja kompetentsikeskuste planeerimine ja arendamine;

- 2.2. Piirkonna atraktiivsuse tõstmine
Turismiinfrastruktuuri parendamine, tootarendus, ajalooliste- ja miljööväärtuslike alade/objektide turismpotentsiaali suurendamine, piirkonna ühine turundus;
- 2.3. Elukestva õppe toetamine, koolitus- ja ümberõppekeskuste arendamine, ühine kutseharidussüsteemi arendamine (infrastruktuur, koolitus, materiaalne baas), kutse- ning ümberõpet pakuvate asutuste ja ettevõtete vahelise püsiva koostöö arendamine, sh tööga mittehõivatud isikute tagasitoomine tööturule.

3. Aktiivsed ja jätkusuutlikud kogukonnad

3.1. Elukeskkonna parendamine

Kohalike omavalitsuste, kohalike elanike ja mittetulundusühingute koostöö elukeskkonna ja teenuste kättesaadavuse parendamiseks, multifunktsionaalsete külakeskuste arendamine, kohaliku identiteedi tugevdamine jms. Linnade ja asulate koostöö ajalooliste- ja miljööväärtuslike alade/objektide säilitamisel ja tutvustamisel;

3.2. Piiriüleste kontaktide ja suhete edendamine

Kohalike omavalitsuste, mittetulundusühingute jms võrgustike toetamine piiriülese koostöö kontaktide edendamiseks, külakogukondade koostöö. *People-to-people* tegevused (ühisüritused, festivalid jms), noorsootöö, noorsoovahetus (hariduse, kultuuri, keskkonnateadlikuse ning sotsiaalteemadel).

Kõigi prioriteetide raames on abikõlblikud nii piiriüleised investeeringud kui nn pehmed tegevused (õppereisid, koolitused, seminarid,

konverentsid, vahetusprogrammid, analüüsid, avalikustamisalased tegevused jne), sh tehnilise dokumentatsiooni ettevalmistamine. Heakskiidetud projektid saavad taotleda ettenähtud ulatuses teatud ettevalmistuskulude hüvitamist.

Rahastamine ja partnerlus

Programmi rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest ning projektide toetuseks eraldatakse kokku kuni 596,7 miljonit krooni. Projektipartnerite minimaalne omafinantseerimise määr on 15% projekti abikõlblikest kuludest.

Eesti-Läti programmi raames on abikõlblikeks partneriteks avalik sektor, mittetulundusühingud, avaliku sektoriga võrdsustatud organisatsioonid ning esimese ja teise prioriteedi raames ka eraettevõtted.

Rakendamine

Programmi rakendusasutused asuvad Eestis. Nii korraldus-, sertifitseerimis- kui auditeeriva asutuse ülesandeid täidab Siseministerium. Igapäevaselt programmi administreeriv ühine tehniline sekretariaat paikneb Tartus ning sekretariaadi infopunkt asub Riias. Lisainformatsiooni programmi kohta saab programmi kodulehelt aadressil <http://www.estlat.eu>.

Programmi ühine tehniline sekretariaat

Peeter Unt (juhataja)

Riia 181a, 51014 Tartu

Tel. 763 5374

E-post: peeter.unt@estlat.eu

Programmi kontaktisik Siseministeriumis

Kadri Jushkin

Pikk 61, 15065 Tallinn

Tel. 612 5106; faks: 612 5101

E-post: kadrij@siseministerium.ee

Eesti, Läti ja Vene piiriregioonid saavad alustada ja tugevdada koostööd uue Eesti-Läti-Vene piiriülese koostöö raames, mida rahastatakse Euroopa naabrus- ja partnerlusvahendist (*European Neighbourhood and Partnership Instrument, ENPI*).

Programmi eesmärgiks on toetada piiriäärsete regioonide jätkusuutlikku arengut, edendada koostööd sotsiaalmajandusliku sidususe parendamiseks ja konkurentsivõime tõstmiseks, kasutades regioonides olemasolevat potentsiaali ning vastates ühistele väljakutsetele.

Programmi piirkond

Eesti: Kirde-Eesti (Ida-Virumaa), Kesk-Eesti (Raplamaa, Järvamaa, Lääne-Virumaa) ja Lõuna-Eesti (Jõgevamaa, Tartumaa, Põlvamaa, Võrumaa, Valgamaa ja Viljandimaa); Läti: Vidzeme, Latgale
Venemaa: Leningradi oblast, Pihkva oblast ja Peterburi linn.

Programmi toetustest võivad osa saada ka partnerid kolmest lähipiirkonnast ehk regioonidest, mis piirnevad abikõlbliku alaga. Programmi lähipiirkondadeks on Põhja-Eesti, Pierīga ja Riga.

Prioriteetid ja tegevused

Programmil on kolm prioriteeti, mis jagunevad eraldi meetmeteks.

1. Sotsiaalmajanduslik areng
  - 1.1. sotsiaalmajandusliku arengu soodustamine ja ettevõtluse ning ettevõtlikkuse edendamine;
  - 1.2. transport, logistika, kommunikatsioonilahendused;
  - 1.3. turismi arendamine.

2. Ühised väljakutsed

- 2.1. ühised tegevused keskkonna- ja loodusressursside kaitse valdkonnas;
- 2.2. kultuuri- ja ajaloopärandi ning kohalike traditsiooniliste oskuste säilitamine ja edendamine;
- 2.3. energia säästlik kasutamine.

3. Inimestevahelised kontaktid

- 3.1. kohaliku algatuse ja demokraatia arendamine, kohaliku ja regionaalse administratiivse suutlikkuse tõstmine;
- 3.2. koostöö kultuuri, spordi, sotsiaal- ja tervishoiu valdkondades.

Kesk-Läänemere INTERREG IV A piiriülese koostöö programm

Toetatavateks tegevusteks on nn pehmed tegevused (õppereisid, koolitused, seminarid, konverentsid, vahetusprogrammid, analüüsid, uuringud, planeerimine, avalikustamise alased tegevused jne) ning väiksemad piiriüleised investeeringud.

Rahastamine ja partnerlus

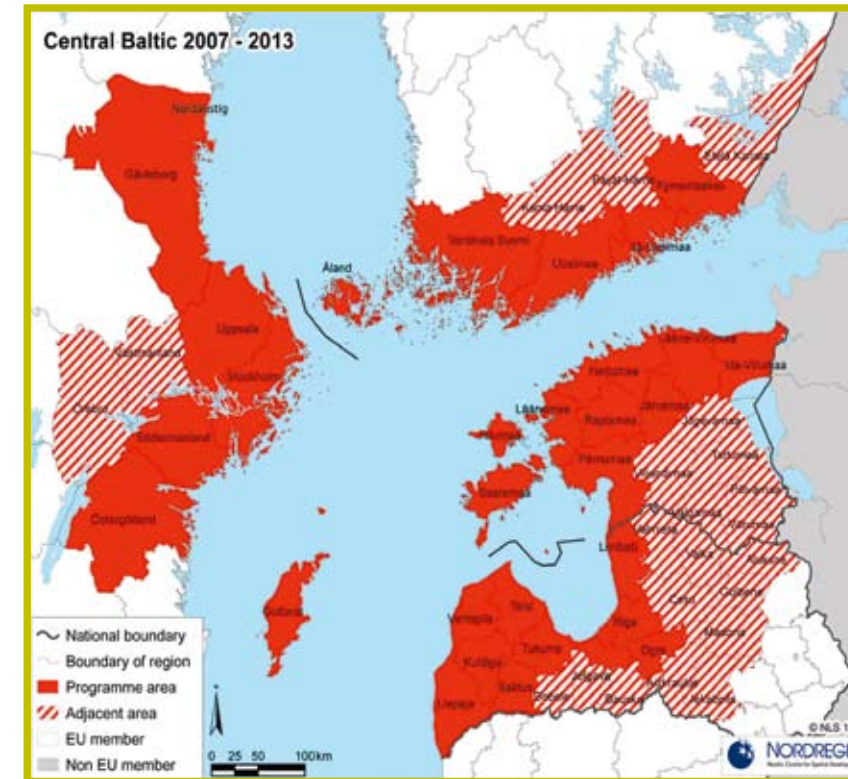
Eesti-Läti-Vene koostööprogrammi toetuste maht ulatub 747,5 miljoni kroonini. Projektipartnerite minimaalne omafinantseerimine on 10% abikõlblikest kuludest.

Programmis on abikõlblikeks partneriteks kohalikud omavalitsused, maavalitsused, mittetulundusühendused ja sihtasutused. Väike- ja keskmise suurusega ettevõtted on abikõlblikud meetmete 1.1 ja 1.3 raames, ent neid toetatakse teistest partneritest erineval määral ja tingimustel.

Rakendamine

Programmi ühise korraldusasutuse ja programmi administreeriva tehnilise sekretariaadi asukohaks on Riia. Kaks sekretariaadi info-punkti paiknevad Eestis ning kaks Venemaal.

Programmi kontaktisik Siseministeeriumis
Margarita Jefimova
Pikk 61, 15065 Tallinn
Tel. 612 5108; faks: 612 5101
E-post: margarita@siseministeerium.ee

Kesk-Läänemere programmi visiooniks on luua globaalselt tunnustatud, dünaamiline, jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline piirkond, mis on atraktiivne äritegevusele ja turistidele ning kus inimesed tahavad elada, töötada ja investeerida.

Programmil on lisaks kaks allprogrammi – Lõuna-Soome ja Eesti ning saarte ja saarestike allprogrammid, millel peatume allpool.

Programmi piirkond

Eesti: Kirde-Eesti, Kesk-Eesti, Põhja-Eesti, Lääne-Eesti

Soome: Varsinais-Suomi, Itä-Uusimaa, Uusimaa, Kymenlaakso, Ahvenanmaa
Rootsi: Gävleborg, Uppsala, Stockholm, Södermanland, Östergötland, Gotland
Läti: Kurzeme, Rīga, Pierīga

Lähipiirkonnad (abikõlblikud eritingimustel):
Eesti: Lõuna-Eesti
Soome: Kanta-Häme, Päijät-Häme, Etelä-Karjala
Rootsi: Västmanland, Örebro
Läti: Vidzeme, Zemgale

Prioriteedid

Programmi kõigi struktuuriuosade ühised prioriteedid on:

1. Turvaline ja tervislik elukeskkond;
2. Majanduslikult konkurentsivõimeline ja innovaatiline regioon;
3. Atraktiivsed ja dünaamilised kogukonnad.

Kesk-Läänemere programm

Programmipiirkond

Kesk-Läänemere programmi abikõlblikuks piirkonnaks on kogu programmi territoorium.

Prioriteedid ja partnerlus

1. Turvaline ja tervislik elukeskkond
Esimese prioriteedi all toetatakse keskkonnateadlikkuse tõstmist ja keskkonnanalaste teadmiste vahetamist, jätkusuutlikke ruumilisi planeeringuid ning keskkonna juhtimist;
2. Majanduslikult konkurentsivõimeline ja innovaatiline regioon
Teise prioriteedi abil toetatakse innovatsiooni ja konkurentsivõime parendamist, piirkondade sisese ja välise ligipääsetavuse suurendamist ning tööjõuturu potentsiaali optimeerimist;
3. Atraktiivsed ja dünaamilised kogukonnad
Kolmanda prioriteediga soovitakse parendada elutingimusi ja sotsiaalset kaasatust ning tihendada kultuurivahetust.

Abikõlblikud partnerid on kohalikud ja regionaalsed omavalitsused, riigiasutused ning valitsusvälised organisatsioonid (MTÜd) ning organisatsioonid, mis on loodud avalikes huvides.

Lõuna-Soome ja Eesti allprogramm

Programmipiirkond

Lõuna-Soome ja Eesti allprogrammi piirkond kattub programmipiirkonnaga Soomes ja Eestis, ent selle allprogrammi raames ei ole abikõlblikud Ahvenamaa taotlejad.

Prioriteedid ja partnerlus

1. Turvaline ja tervislik elukeskkond
Esimene prioriteet on suunatud looduskonnaga säilitamisele ja parendamisele ning vastutusele füüsilise keskkonna eest;
2. Majanduslikult konkurentsivõimeline ja innovaatiline regioon
Teine prioriteet toetab eelkõige ühenduste parendamist programmipiirkonnas, loovat ja toetavat innovatiivset ning konkurentsivõimelist keskkonda ning tööjõuturu väljakutsetele vastamist;
3. Atraktiivsed ja dünaamilised kogukonnad
Kolmas prioriteet keskendub lähemalt erinevate ühiskonnagruppide sotsiaalse turvalisuse ja heaolu parendamisele, pärandi ning kultuuri edendamisele ja kaitsele.

Lõuna-Soome ja Eesti allprogrammi raames on abikõlblikud partnerid kohalikud ja regionaalsed omavalitsused, riigiasutused ning valitsusvälised organisatsioonid (MTÜd) ning organisatsioonid, mis on loodud avalikes huvides. Selles allprogrammis on abikõlblik ka erasektor, Soomes vastavalt riigiabi reeglitele ja Eestis vastavalt *de minimis* reeglitele.

Saarte ja saarestike allprogramm

Programmipiirkond

Kesk-Läänemere piiriülese koostööprogrammi saarte ja saarestike allprogrammi abikõlblikuks piirkonnaks on programmipiirkonda jäävad saared (v.a siseveekogude saared) ja saarestikud.

Saarte ja saarestike allprogrammis saavad osaleda partnerid, kes lahendavad projektide kaudu saartele omaseid probleeme ning aitavad kaasa saarte ja saarestike arengule. Projektis peab osalema partnereid vähemalt kahest programmis osalevast riigist.

Saarte ja saarestike allprogrammis on abikõlblikud partnerid kohalikud ja regionaalsed omavalitsused, riigiasutused ning valitsusvälised organisatsioonid (MTÜd) ning organisatsioonid, mis on loodud avalikes huvides.

Prioriteedid ja tegevused

1. Turvaline ja tervislik elukeskkond
Esimese prioriteedi abil edendatakse jätkusuutliku infrastruktuuri toetamist ja keskkonnateadlikkuse tõstmist;
2. Majanduslikult konkurentsivõimeline ja innovaatiline regioon
Teine prioriteet toetab jätkusuutlikku turismi, teadmispõhist majandust, saarte- ja saarestikepõhiste majandustegevuste

edendamist (nt traditsiooniline väikepõllumajandus, kalandus, käsitöö, mereline pärand jms), saartele ja saarestikele juurdepääsu parendamist ja informatsiooni jagamist;

3. Atraktiivsed ja dünaamilised kogukonnad
Kolmas prioriteet pöörab tähelepanu (eelkõige noortega seotud) sotsiaalsetele ja demograafilistele küsimustele.

Rahastamine ja partnerlus

Kesk-Läänemere programmi ERDF-toetuste maht on kokku kuni 1,6 miljardit krooni. Eesti kasusaajate omafinantseerimise määra projektides on minimaalselt 15% abikõlblikest kuludest.

Abikõlblikud on nii piiriüleised väikeinvesteeringud kui nn pehmed tegevused (õppe- ja koolitused, seminarid, konverentsid, vahetusprogrammid, analüüsid, uuringud, planeerimine, avalikustamise alased tegevused jne).

Rahastamine

Programmi korraldusasutus ja sertifitseerivasutus on Varsinais-Suomen liitto, mis asub Soomes, Turus. Programmi ühine tehniline sekretariaat paikneb samuti Turus, selle harkontorid asuvad Tallinnas, Stockholmis (Rootsi), Mariehamnis (Ahvenamaa) ja Riias (Läti).

Lisainformatsiooni programmi kohta saab programmi kodulehelt aadressil www.centralbaltic.eu

Programmi ühine tehniline sekretariaat

Philipp Schwartz
Ratapihankatu 36, PL 273
20101 Turku, Soome
Tel. +358 2 2100 967
GSM +358 40 3525 625
E-post: philipp.schwartz@centralbaltic.eu

Programmi kontaktisikud Siseministeeriumis

Liina Kirsipuu (Kesk-Läänemere programm)
Pikk 61, 15065 Tallinn
Tel. 612 5198; faks: 612 5101
E-post: liina.kirsipuu@siseministeerium.ee

Kaja Hinno (Lõuna-Soome ja Eesti allprogramm)
Pikk 61, 15065 Tallinn
Tel. 612 5104; faks: 612 5101
E-post: kajah@siseministeerium.ee

Riina Nurmsaar (saarte ja saarestike allprogramm)
Pikk 61, 15065 Tallinn
Tel. 612 5151; faks: 612 5101
E-post: riina@siseministeerium.ee

Läänemere piirkonna programmi eesmärgiks on aidata koostöö kaudu kaasa piirkonna arendamisele jätkusuutlikuks, konkurentsivõimeliseks ja territoriaalselt integreeritud piirkonnaks. Tegemist on Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa naabus- ja partnerlusvahendi (ENPI) ning Norra Kuningriigi vahendeid integreeriva programmiga.

Programm keskendub selliste piiriüleste investeeringute ettevalmistamisele, mis parandavad piirkonna territoriaalset potentsiaali, vähendavad sotsiaalmajanduslikke erinevusi Euroopa lääne- ja idapoolsete alade vahel ning lahendavad Läänemere äärsete riikide ühiseid probleeme.

Programmipiirkond

Programmipiirkonna moodustavad Eesti, Läti, Leedu, Soome, Rootsi, Taani, Poola ja Saksamaa põhjapoolsed liidumaad. Lisaks osalevad programmis Euroopa Liidu naaberriigid Norra, Venemaa (loodealad) ja Valgevene.

Riikidevahelise koostööprojekti elluviimiseks on vajalik vähemalt kolme abikõlbliku institutsiooni osalemine vähemalt kolmest programmis osalevast riigist.

Prioriteedid ja tegevused

Läänemere piirkonna programm keskendub neljale prioriteetsele valdkonnale:

1. Innovatsiooni teke ja levik
Esimese prioriteedi tegevused on suunatud innovatsioonialgetele ning väike- ja keskmise suurusega ettevõtete protsessi kaasamisele, riikidevahelisele tehnoloogiale ja teabe ülekandmisele ning kodanike suutlikkusele uusi teadmisi tekitada ja omaks

Baltic Sea Region Programme area 2007 - 2013

- võtta. Projektide tulemustena nähakse eelkõige uusi strateegiaid ja tegevuskavasid, parimate praktikate tuvastamist, uusi ettevõtlusvõimalusi, investeeringukavasid ja piiriüleseid investeeringuid;
2. Läänemere piirkonna sisemine ja välimine ligipääsetavus
Teise prioriteedi raames on olulised teemad ühiste riikidevaheliste lahenduste loomine ja edendamine transpordi ning IKT valdkondades. Projektide tulemustena nähakse eelkõige teostatavusuuringuid, rakenduskavasid, praktilisi lahendusi,

ettepanekuid investeeringuteks ja piiriüleseid investeeringuid;

3. Mereressursside kaitse ja haldamine
Kolmas prioriteet toetab tegevusi, mis on suunatud merereostuse hulga ja mõju vähendamisele ning mere- ja rannikualade lõimitud arengule. Rõhuasetus on suuremal mereturvalisusel. Projektide tulemustena nähakse eelkõige ühiseid strateegiaid ja poliitikaid, tegevuskavasid, näiteid parimatest praktikatest, konkreetseid investeeringualgatusi ja piiriüleseid investeeringuid;
4. Asulate ja regioonide koostöö;
Neljas prioriteet edendab maa- ja linnapiirkondade partnerlust ning püüab suurendada linnade ja regioonide konkurentsivõimelisust. Projektide tulemustena nähakse eelkõige riikidevahelisi strateegiaid, tegevuskavasid, poliitikaid, uusi ettevõtlusvõimalusi ja piiriüleseid investeeringuid.

Abikõlblike tegevuste hulka kuuluvad nn pehmed tegevused, lubatud on ka piiriüleseid investeeringuid. Heakskiidetud projektid saavad taotleda ettenähtud ulatuses teatud ettevalmistuskulude hüvitamist.

Uue elemendina hõlmab programm strateegiliste projektide käsitust, mis on suunatud kogu Läänemere piirkonna stabiilsele arengule ja on sisuliselt tihedalt seotud programmidokumentidega ning ELi poliitikate ja strateegiatega. Strateegilisi projekte iseloomustab suurem koostöö rahvuslike ja rahvusvaheliste institutsioonidega nii ettevalmistamise kui rakendamise faasis. Taolised projektid peaksid sisaldama poliitikate arendamise algatusi, mida hiljem ka rakendatakse. Strateegilise projekti staatust omistatakse projektidele seirekomitee poolt heakskiitmise käigus.

Rahastamine ja partnerlus

Programmi rahastatakse ERDF, ENPI ja Norra Kuningriigi vahenditest aastatel 2007-2013 kuni 3,7 miljardi krooni ulatuses. Omafinantseerimise määr Eesti kasusaajate jaoks on vähemalt 15% abikõlblikest kuludest.

Läänemere piirkonna programmi abikõlblikud kasusaajad on riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud avalik-õiguslikud asutused ning organisatsioonid ja nendega võrdsustatud asutused ja organisatsioonid (*public equivalent bodies*). Erasektori organisatsioonidel on lubatud projektides osaleda omal kulul.

Rakendamine

Programmi rakendusasutuseks on Investitionsbank Schleswig-Holstein, mis asub Kielis (Saksamaa). Programmi ühisel tehnilisel sekretariaadil on kaks kontorit, millest üks paikneb Rostockis (Saksamaa) ja teine Riias (Läti). Lisainformatsiooni programmi kohta saab programmi kodulehelt aadressil <http://eu.baltic.net>.

Programmi ühine tehniline sekretariaat Riias
Elizabetes iela 19
1010 Riga, Latvia
Tel: +371 735 7368
Fax: +371 735 7372

Programmi ühine tehniline sekretariaat Rostockis
Grubenstrasse 20
18055 Rostock, Germany
Tel: +49 381 45484 5281
Fax: +49 381 45484 5282
E-post: info@eu.baltic.net

Programmi kontaktisikud
Siseministeriumis
Kadri Jushkin
Pikk 61, 15065 Tallinn
Tel. 612 5106; faks: 612 5101
E-post: kadrij@siseministerium.ee

Krista Kampus
Pikk 61, 15065 Tallinn
Tel. 612 5148; faks: 612 5101
E-post: krista@siseministerium.ee

Marit Lani
Pikk 61, 15065 Tallinn
Tel: 612 5209; faks: 612 5101
E-post: marit.lani@siseministerium.ee

Regioonidevaheline koostööprogramm INTERREG IVC

INTERREG IVC piirkondadevahelise koostööprogrammiga soovitakse arendada EL 27 liikmesriigi ning Norra ja Šveitsi regionaalsete ja kohalike institutsioonide vahelist koostööd. Eri riikide kogemusi vahendavate ja tutvustavate projektide kaudu soovitakse arendada lähenemisi ja meetmeid, mis parendaksid regionaalarengu alaste poliitikate tõhusust ja aitaksid kaasa majanduse kaasajastamisele.

INTERREG IVC programm on tihedalt seotud Göteborgi strateegiaga ning uuendatud Lissaboni ehk nn majanduskasvu ja tööhõive strateegiaga. Programm on ka tähtsaks vahendiks Euroopa Liidu algatuse „Piirkonnad majandusmuutustes” (*Regions for Economic Change*) rakendamisel.

Programmi üldeesmärk on suurendada rahvusvahelise koostöö kaudu regionaalpoliitika efektiivsust, moderniseerida majandust ja tõsta konkurentsivõimet innovatsiooni, teadmispõhise majanduse, keskkonna ning riskide ennetamise valdkondades.

Programmi piirkond

Programmi piirkond hõlmab Euroopa Liidu kõiki liikmesriike, Norrat ning veitsi.

Projektis peab osalema partnereid vähemalt kolmest riigist, millest omakorda vähemalt kaks peavad olema ELi liikmesriigid.

Prioriteedid ja tegevused

INTERREG IVC koostööprogramm keskendub kahele prioriteedile:

1. Innovatsioon ja teadmispõhine majandus (55% programmi eelarvest)
Esimese prioriteedi keskmes on inno-

vatsioon, teadus ja tehnoloogia areng, ettevõtlus, väikese ja keskmise suurusega ettevõtted, infoühiskond, tööhõive ning kvalifikatsioon.

2. Keskkond ning riskide ennetamine (39% programmi eelarvest)
Teise prioriteedi alateemad on looduslikud ja tehnoloogilised riskid, veemajandus, jäätmekorraldus, looduslik mitmekesisus ja looduspärandi säilitamine, energia ja säästev transport, kultuuripärand ning maastikud.

Mõlema prioriteedi raames toetatakse nn pehmeid tegevusi: õppereisid, koolitused, seminarid, konverentsid, vahetusprogrammid, analüüsid, avalikustamistegevused, pilootprojektid jms.

INTERREG IVC programmi raames on koostööd võimalik teha kahe tegevuse tüübi kaudu: regionaalsed algatused ning kapitalisatsiooniprojektid.

Regionaalsed algatused

Regionaalsed algatused on erinevatest Euroopa riikidest pärit partnerite vahelised koostööprojektid, mille algatajateks on regionaalsed või kohalikud institutsioonid ning mis on suunatud eespool toodud kahe prioriteedi alaste parimate praktikate ja kogemuste vahetamisele. See tegevuse tüüp jätkab tavapärasest endisest INTERREG IIIC programmist toetatud koostööd. Projektide eelarved peaksid jääma vahemikku 0,5-5 miljonit eurot.

Regionaalseid algatusi jagatakse koostöö intensiivsuse astme alusel kolmeks:

- Tavaline: korraldatakse seminare, konverentse, avaldatakse uudiskirju, töötatakse välja juhendeid. Tulemuseks on uued teadmised, strateegiate täiendamine jms. Partnerite arv: 8-20 partnerit, projektide kestus kuni 36 kuud.
- Keskmine: lisaks eelnevale viiakse läbi pilootprojekte, täiendatakse regionaalpoliitika meetodeid. Tulemuseks on lisaks eelnevale astme tulemustele praktikate edasikandmine, kohalike poliitikate ja/või strateegiate parendamine.

- Kõrge (miniprogrammid): lisaks eelnevale astmetele sisaldavad kõrge intensiivsusega projektid ka alamprojekte. Tulemuseks on riiklike poliitikate või strateegiate parendamine alamprojektide abil. Partnerite arv: 3-6, partneriteks peavad olema riigiasutused; lubatud projektide kestus on kuni 48 kuud. Ühe projekti (miniprogrammi) kohta võib luua kuni 12 alamprojekti, mille tegevuste asukoht kattub põhiprojektipartnerite asukohaga. Alamprojektides saavad osaleda avalik-õiguslikud ning nendega võrdsustatud asutused ja organisatsioonid.

Kapitalisatsiooniprojektid

Kapitalisatsiooniprojektide ehk erinevaid regioone ühendavate võrgustike koostöö eesmärgiks on kanda enamarenenud regioonide kogemusi ja praktikaid võrgustiku kaudu üle nõrgematele ja vähemarenenumatele.

Kapitalisatsiooniprojektides on nõutavaks osalevate riikide arvuks 6-10, projektipartnerite arvule ei ole piire seatud. Projektide kestus on kuni 24 kuud ning eelarve 0,5-3 miljonit eurot. Projektide raames kogutakse, analüüsitakse ja levitatakse programmido-kumendis selleks nimetatud valdkondade parimaid praktikaid. Tulemusena saavad regioonid endale tegevuskavad, mis näitavad, kuidas hakatakse parimaid praktikaid teiste ühtekuuluvuspoliitika eesmärkide instrumentide (nn *mainstream*-programmide) kaudu ellu viima.

Kõigi kapitalisatsiooniprojektide hulgast valitakse programmi rakendajate poolt hindamisküsimuste abil veel eraldi välja ka nn kiire tee projektid (*fast track projects*), mille puhul pakub Euroopa Komisjon oma vahenditest projekti elluvijatele lisaabi ning ekspertteadmisi.

Rahastamine ja partnerlus

Piirkondadevahelist koostööprogrammi kaasrahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF) vahenditest. Perioodil 2007-2013 on selleks ette nähtud kokku 4,725 miljardit krooni. Omafinantseerimise määr Eesti partnerite jaoks on vähemalt 15% abikõlblikest kuludest.

Abikõlblikeks taotlejateks on avalik-õiguslikud ning nendega võrdsustatud (*bodies governed by public law*) asutused ja organisatsioonid. Erasektor ning partnerid väljastpoolt programmi piirkonda võivad projektides osaleda omal kulul (ERDF-toetust ei saa taotleda ega kasutada).

Rakendamine

Programmi korraldusasutuseks on Conseil Regional Nord-Pas de Calais Prantsusmaal, ühine tehniline sekretariaat asub Lille'is (Prantsusmaa) ja infopunktid paiknevad Katowices (Poola), Rostockis (Saksamaa) ning Valencias (Hispaania). Eesti taotlejaid teenindab Rostocki infopunkt. Lisainformatsiooni programmi kohta saab programmi kodulehelt www.interreg4c.net.

Programmi ühise tehnilise sekretariaadi harukontor Rostockis
Ronald Lieske
Grubenstraße 20, 18055 Rostock, Germany
Tel. +49 (0) 381 45484 5279
e-post: ronald.lieske@interreg4c.net
<http://www.interreg4c.net>

Programmi kontaktisikud Siseministeeriumis
Krista Kampus
Pikk 61, 15065 Tallinn
Tel. 612 5148; faks: 612 5101
E-post: krista@siseministeerium.ee

Marit Lani
Pikk 61, 15065 Tallinn
Tel: 612 5209; faks: 612 5101
E-post: marit.lani@siseministeerium.ee

Senine Euroopa Ühenduse Algatuse URBAN programm URBACT jätkub aastatel 2007-2013 piirkondadevahelise koostööprogrammina URBACT II nime all. URBACT II programmi peamine eesmärk on edendada Euroopa Liidu 27 liikmesriigi ning Norra ja Šveitsi linnade koostöö kaudu säästvat ja jätkusuutlikku integreeritud linnaarengu poliitikat ja vastavaid praktikaid. Programm toob kokku erinevaid kohalikul ja regionaalsel tasandil linnade arenguga tegelevaid osapooli, vahetamaks kogemusi, õppimaks ning leidmaks parimaid praktikaid erinevates linnapoliitika valdkondades ja suurendamaks sealhulgas vastavate poliitikate ja meetmete mõju ning tõhusust linnade säästvale arengule.

Programmi piirkond

Programmis saavad osaleda kõik Euroopa Liidu 27 liikmesriiki, Norra ning Šveits.

Prioriteedid ja tegevused

Programmil on kolm spetsiifilist eesmärki.

- Kogemuste vahetamine ja õppimine säästva linnaarengu valdkonnas ning vastavate praktikate rakendamine linnade arendustegevuses;
- Kogemuste ja praktikate levitamine ja vahendamine;
- Linnapoliitika kujundajate ja praktikute ning konvergenti ja konkurentsivõime eesmärgi programmide rakendajate nõustamine, töötamiseks välja ja viimaks ellu integreeritud tegevuskavasid säästva linnaarengu valdkonnas muude Euroopa Liidu struktuurifondide programmide kaudu.

Toetusi saab taotleda kahe prioriteedi raames:

1. Linnad kui kasvumootorid ja töökohtade loojad (44% programmi eelarvest)
Esimese prioriteedi alateemadeks on ettevõtluse edendamine, innovatsiooni, teadmispõhise majanduse ning tööhoive ja inimkapitali arendamine.
2. Atraktiivsed ja ühtekuuluvad linnad (50% eelarvest)
Teine prioriteet on suunatud puudustkannatavate ja arengumahajäämussega linnaosade integreeritud arendamisele, sotsiaalsele integratsioonile, keskkonnavalaste probleemide lahendamisele ning integreeritud linnaarengu strateegiate ja valitsemisvormide väljakujundamise toetamisele.

Rahastamine ja partnerlus

URBACT II programmi rahastatakse aastatel 2007-2013 ERDF-vahenditest kokku 53,3 miljoni euro ulatuses. Omafinantseerimise määr Eesti kasusaajate jaoks on vähemalt 20% abikõlblikest kuludest. Abikõlblikeks tegevusteks on nn pehmed tegevused: teadmiste ja kogemuste vahetamine ning kasutuselevõtmine, kommunikatsioon ja info levitamine jne.

Abikõlblikeks taotlejateks on avaliku sektori institutsioonid või avaliku sektoriga võrdsustatud institutsioonid. Programmis saavad osaleda ning ERDF-toetust kasutada kõik ELI liikmesriikide ning Norra ja Šveitsi linnalised kohaliku omavalitsuse üksused või tihedamat koostööd tegevad laiemad linnapiirkonnad, samuti regionaalsed omavalitsused, liikmesriikide valitsusasutused ning ülikoolid ja uurimisasutused (linnaliste tegevusvaldkondade puhul).

Uuel perioodil saavad projektides osaleda kõik linnad olenemata elanike arvust. Võrgustikus osalevate osapoolte arv on olenevalt koostöö tüübist piiratud 8-12 partnerini. Lisaks saavad igas projektis partnerite või vaatlejatena osaleda kuni 2 linna väljastpoolt Euroopa Liitu ja muud institutsioonid (sh rahvuslikud või rahvusvahelised linnade ühingud, eraettevõtted ja muud kasumitaotluslikud organisatsioonid), saamata selleks ERDF toetust.

Rakendamine

Liikmesriikide nimel jälgib programmi elluviimist ja eesmärkide saavutamist seirekomitee, mille koosseisus on igast riigist kuni kaks liiget (Eestit esindavad komitees Tallinna Linnavalitsus ja Siseministeerium). Programmi sekretariaat asub Pariisis. Lisainformatsiooni kohta saab programmi kodulehelt aadressil <http://www.urbact.org>.

Programmi kontaktisikud Siseministeeriumis
Eedi Sepp
 Pikk 61, 15065 Tallinn
 Tel. 612 5149; faks: 612 5101
 E-post: eedi@siseministeerium.ee

Ene Padrik
 Pikk 61, 15065 Tallinn
 Tel: 612 5109; faks: 612 5101
 E-post: ene@siseministeerium.ee

ESPON (*European Spatial Planning Observation Network*) sai alguse 1999. aastal. Perioodil 2007-2013 rakendatakse ESPONi jätkuprogrammi ESPON 2013. ESPON 2013 eesmärgiks on suurendada ELi regionaalpoliitika tõhusust, parandada teadmisi Euroopa territoriaalsest tervikkusest ja toetada EL riikide planeerimisalase koostöö raames tehtavaid uuringuid. Programm aitab kaasa Euroopa tasandil ruumilise planeerimise ja regionaalarenguga tegelevate teadlaste koostöövõrgustike tekkele ja arendamisele.

ESPON 2013 pakub võrreldavat territoriaalse dünaamika alast statistikat, analüüsi ja teavet kõigi struktuurifondide programmide rakendajaile, et investeringuid ja sekkumist paremini suunata ning tekitada sünergiat erinevate sektorite poliitikate vahel. Samas tehakse koostööd INTERREG IVC, URBACT II ning INTERACT II programmide ehk teiste piirkondadevahelise koostöö programmidega.

Programmi piirkond

Programmi abikõlblikuks piirkonnaks on kogu Euroopa Liidu territoorium. Programmis osalevad lisaks 27 liikmesriigile ja Euroopa Komisjonile vaatlejatena ka Euroopa Liidu kandidaatriigid. Nagu eelmiselgi perioodil, saavad täieõiguslike liikmetena koostöös osaleda ka Norra, Šveits, Island ja Liechtenstein. Elluviimise järgus kavatsetakse programmi kaasata teisigi naaberriike ning uusi kandidaatriike.

Prioriteedid ja tegevused

ESPON 2013 programmil on viis prioriteeti, mis peegeldavad programmi strateegiat ja üldeesmärke:

1. Territoriaalse arengu, konkurentsivõime ja sidususe teemalised uuringud: territoriaalsete trendide, perspektiivide ja poliitikate mõju uurimine;
2. Nõudlusest tulenevad analüüsid: eri tüüpi territooriumide areng Euroopa perspektiivis;
3. Teaduslik alus ja meetodid: territoriaalsed indikaatorid ja andmed, analüütilised meetodid ja teadusalane tugi;
4. Uuenduste rakendamine ja osalemine: võimekuse tõstmine, dialoog ja võrgustumine;
5. Tehniline abi, analüütiline tugi ja kommunikatsioon.

Rahastamine ja partnerlus

Programmi kaasrahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF) vahenditest, mis ulatuvad 2007-2013 programmiperioodil 34 miljoni euron. Rahvuslik omafinantseerimine peab katma vähemalt 25% abikõlblikest kuludest. Sõltuvalt prioriteedist rahastatakse erinevaid uuringute ja avalikustamise alaseid tegevusi: analüüsid ja uuringud, andmebaaside loomine ja täiendamine, publikatsioonid, seminarid ja töötoad, koostöövõrgustike loomine jm.

Abikõlblikeks partneriteks ESPON 2013 programmis on avaliku sektori asutused ja organisatsioonid ning nendega võrdsustatud asutused ja organisatsioonid. Erinevate prioriteetide lõikes esineb partnerluse osas nii piiranguid kui lisavõimalusi.

Rakendamine

Programmi keskseks rakendusasutuseks on Luksemburgi Siseministeerium, igas liikmesriigis asub programmi rahvuslik kontaktisik. ESPONi trükiseid on võimalik saada Siseministeeriumi planeeringute osakonnast, käimasolevate projektide materjalidega ning programmi endaga saab lähemalt tutvuda programmi koduleheküljel aadressil www.espon.eu.

Programmi kontaktisik Siseministeeriumis
 Maila Kuusik
 Pikk 61, 15065 Tallinn
 Tel. 612 5178; faks: 612 5183
 E-post: maila@siseministeerium.ee

INTERACT II näol on tegemist tehnilise abi programmiga, mille raames püütakse parendada Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgi kaudu elluviidavate programmide rakendamist.

INTERACT II üldiseks eesmärgiks on pakuda sihtgruppidele tuge, et Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgi programmide rakendamist tõhusamaks muuta. Programmi sisuks on info- ja kommunikatsioonivõrgustike sisseseadmine, teabe ja kogemuste jagamine ning koolituste, seminaride jms ürituste korraldamine eelkõige territoriaalse koostöö programmide korraldus-asutustele ja programmide tehnilistele sekretariaatidele.

Programmi geograafiliseks ulatuseks on 27 liikmesriiki.

Programmis taotlusvoorusid ei ole ning projekte ei rahastata.

INTERACT II programmi sihtgrupiks on institutsioonid ja organisatsioonid üle Euroopa, mis tegelevad Euroopa territoriaalse koostöö programmide rakendamisega: programmide korraldusasutused, tehnilised sekretariaadid, seirekomiteed ja rahvuslikud kontaktisikud, sertifitseerimisasutused ja auditeerivad asutused.

Põhirõhk asetatakse sihtrühma huvigruppide vahelisele teadmiste genereerimisele ja jagamisele, protseduuride ja vahendite parendamisele ning hea valitsemise lähenemiste levitamisele huvitatud sihtgruppide seas.

Tegevused hõlmavad:

- teabe kogumist: uuringud, käsiraamatud, andmebaasid jne);
- koostööd: sihtgruppide vaheline koostöö – konverentsid, koolitused, üritused;
- teabe levitamist ja avalikustamist: kodulehe-küljed, pressikonverentsid, näitused jms);
- kvaliteedijuhtimist: sisemine ning välimine kvaliteedijuhtimine.

INTERACT II programmi rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF) vahenditest, mis ulatuvad järgmisel programiperioodil 34 miljoni euroni. Lisaks rahastatakse Euroopa välispiiri taguste partnerite osalemist programmis Euroopa naabruse- ja partnerlusinstrumendi (ENPI) vahenditest.

Programmi rakendatakse nelja INTERACT-punkti kaudu, mis keskenduvad antud regioonis asuvatele sihtgruppidele ja alluvad INTERACTi sekretariaadile. Programmi korraldusasutuseks on Austria Riigikantselei ning programmi tehniline sekretariaat asub Viinis. Ülejäänud INTERACTi punktid asuvad Valencias (Hispaania), Viborgis (Taani) ja Turus (Soome). Lisainformatsiooni programmi kohta saab programmi kodulehelt www.interact-eu.net.

Programmi kontaktisik Siseministeeriumis
 Krista Kampus
 Pikk 61, 15065 Tallinn
 Tel. 612 5148; faks: 612 5101
 E-post: krista@siseministeerium.ee

Hea piiriülese koostöö projekt vastab vähemalt järgmistele tingimustele:

- Projekt otsib raha, mitte raha ei otsi projekti (ehk idee on tähtis)
- On selge, et head ideed ei saa ellu viia partnerita teisel pool riigipiiri
- Partnerid mõlemal pool piiri panustavad projekti võrdselt ja saavad projektist ka võrdselt kasu
- Projekti tulemusena tõuseb tulu programmi piirkonnas

Kui Teie projekt vastab nendele tingimustele, siis olete õigel teel!

Iga Euroopa territoriaalse koostöö programmi raames on selles osalevad riigid omavahel kokku leppinud taotlejatele ja projektidele esitatavate tingimuste ning taotlemisprotseduuride osas. Kuna tingimused ja protseduurid on programmide lõikes erinevad, tuleb projekti ettevalmistamisel alati lähtuda vastavast programmidokumendist ja programmijuhendist.

Taotlejatele ja projektidele esitatavad üldised tingimused on programmide raames siiski sarnased. Kuna Euroopa territoriaalse koostöö programmid on regionaalset arengut toetavad piireületava koostöö programmid, peab igal projektil olema selge positiivne mõju kõikide projektis osalevate regioonide arengule. Tihti on koostööprojektid suunatud mitmes riigis esineva sarnase probleemi lahendamisele või mõne valdkonna arendamisele erinevates riikides sarnaste põhimõtete alusel. Samuti võivad projektid olla suunatud ühiste planeeringute, strateegiatega ja arengu-

kavade ning teenuste ja toodete väljatöötamisele-turustamisele, kogemuste vahetamisele koolitustel, seminaridel ja konverentsidel ning muudele tegevustele, mis aitavad kaasa projektis osalevate regioonide tasakaalustatud ning jätkusuutlikule arengule. Enamik programme toetab ka selge piiriülese mõjuga investeeeringute rahastamist.

Toetuste taotlejateks võivad Euroopa territoriaalse koostöö programmide raames olla üldjuhul riiklikud, regionaalsed ja kohalikud avaliku võimu institutsioonid (nt ministeeriumid, maavalitsused, kohalikud omavalitsused, ametid), ülikoolid ja uurimisasutused, mittetulundusühingud ja muud sotsiaalmajanduslikud organisatsioonid. Erasektori organisatsioonid saavad partneritena osaleda Eesti-Läti programmi teatud prioriteetides, Eesti-Läti-Vene programmi teatud meetmetes ning Kesk-Läänemere programmi Lõuna-Soome ja Eesti allprogrammis. Muudel juhtudel erasektori partnerite rahalise panuse pealt projekti toetuse suurust ei arvestata ning nad ei saa toetust projekti tegevusteks kasutada. Erasektor on seega enamasti oodatud projektides osalema lisapartnerina, rahastades enda tegevusi omavahenditest.

Euroopa territoriaalse koostöö projektides järgitakse juhtpartneri printsiipi, st igal projektil peab olema nimetatud projekti juhtpartner (*Lead Partner*) (taotlusfaasis nimetatakse teda vastavalt juhttaotlejaks), kes esitab ühisele tehnilisele sekretariaadile projekti-taotluse, allkirjastab toetuslepingu ning edastab sertifitseerivale asutusele kõik projekti maksetaotlused. Ülejäänusid projektis osalevaid partnereid nimetatakse projektipartneriteks. Vahel on võimalik projekti kaasata ka

lisapartnereid. Projekti juhtpartner kannab rahalist ja õiguslikku vastutust kogu projekti tegevuste sihipärase elluviimise ning projekti rahastamise ja aruandluse korrektsuse eest kõikide teiste ELi liikmesriikide ning Norra, Vene, Valgevene ja muude partnerite nimel. Projektipartneri vastutus tuleneb juhtpartneri ja projektipartnerite vahel sõlmitud partnerluslepingust.

Kuna Euroopa territoriaalse koostöö projektides osalevad reeglina institutsioonid mitmest erinevast riigist, kuulub edukate projektitaotluste ettevalmistamisele suhteliselt palju aega, suuremate projektide korral 1 - 1,5 aastat. Teistest riikidest partnerite leidmise lihtsustamiseks on tavaliselt programmide kodulehekülgedel (vt programmide tutvustus ja kontaktandmed eespool) nn partnerite otsingumootorid ehk andmebaasid, kuhu saavad koostööst huvitatud institutsioonid koos oma kontaktandmetega sisestada erinevaid projektiideeide ning tutvuda teiste institutsioonide poolt koostööprojektideks väljapakutud teemadega. Samuti korraldatakse programmide rakendajate poolt aegajalt nn partneriotsingu foorumeid, kus on lisaks programmi tutvustavate ettekannete kuulamisele võimalik leida uusi koostööpartnereid.

Üldine juhtimisstruktuur on erinevate piiriülese koostöö programmide raames sarnane. Igal Euroopa territoriaalse koostöö programmil on:

seirekomitee, mis koosneb kõigi programmis osalevate riikide esindajatest. Seirekomitee on programmi peamine otsustav kogu, mis paneb paika programmi rakendamise kriteeriumid ja kontrollib rakendamise tulemusi, teostab järelevalvet programmi elluviimise üle, valib välja rahastatavad projektid jms;² Seirekomitee koosolekutel võivad nõuandvana osaleda Euroopa Komisjoni ning programmi muude struktuuriüksuste esindajad.

ühine tehniline sekretariaat, mis on programmist huvitatute jaoks peamine informatsiooniallikas ja nõustaja. Sekretariaat abistab taotlejaid ja projektipartnereid, osaleb esitatud projektitaotluste esimeses hindamises ning vastutab programmi igapäevase elluviimise eest;

korraldusasutus, mis vastutab programmi üldise juhtimise ja elluviimise eest;

sertifitseeriv asutus, mis korraldab finantsevahendeid ja tegeleb maksetega;

auditeeriv asutus, mis organiseerib ja kontrollib auditite elluviimist.

Kõigil Euroopa territoriaalse koostöö programmidel on kindlaksmääratud projektitaotluste esitamise protseduurid, millest tuleb toetuse taotlemisel lähtuda. Üldjuhul on iga programmi raames avatud aastas mitu taotlusvooru projektitaotluste esitamiseks, mille

jooksul esitab projekti juhtpartner projektipartneritega koostöös väljatöötatud projekti taotluse programmi ühisesse tehnilisse sekretariaati. Näiteks Eesti-Läti programmi raames aga avatud taotlusvoorusid ei korraldata ja taotlusi võib esitada sekretariaati jooksvalt. Sellisel juhul on fikseeritud seirekomitee koosolekute ajad, millal projekte rahastamiseks välja valitakse. Pärast projektitaotluste laekumist ja registreerimist hindavad taotlusi asjakohased eksperdid, misjärel tuleb kokku programmi seirekomitee ning valib välja rahastatavad projektid.

Programmi korraldusasutuse, sertifitseeriva asutuse, auditeeriva asutuse ning ühise tehnilise sekretariaadi asukoht lepitakse kokku programmis osalevate riikide ühise otsusena.

Euroopa territoriaalse koostöö projektide omafinantseerimise miinimummäär on Eesti projektipartnerite jaoks 15% Eesti partnerite abikõlblikest kuludest, välja arvatud Eesti-Läti-Vene ENPI piiriülese koostöö programmis, kus miinimummääraks on 10% abikõlblikest kuludest. ERDF-toetust võivad Eesti projektipartnerid küsida seega vastavalt kuni 85% või 90% ulatuses abikõlblikest kuludest. Kõikidele projektipartneritele ei kehti ühe koostööprojekti raames samad toetuse määrad. Enamjaolt saavad n-ö vanadest liikmesriikidest pärit partnerid ERDF-toetust küsida kuni 75% ja Norra partnerid kuni 50% ulatuses.³ Valgevene ja Venemaa partnerite abikõlblike kuludid rahastatakse Euroopa

² Kesk-Läänemere programmi puhul on osa seirekomitee ülesannetest delegeeritud – kolm juhtkomiteed tegelevad projektide valiku ja rahastamisotsuste tegemisega.

³ Piirkondadevahelise programmi INTERREG IVC puhul arvestatakse partnerite omafinantseerimise määra teistest programmidest erinevalt. Eesti partnerite jaoks on siiski määraks 85% abikõlblikest kuludest.

naabus- ja partnerlusvahendist (ENPI) kuni 90% ulatuses. Projekti eelarve koostamisel peab iga projektipartner järgima oma tegevuste rahastamise kavandamisel enda asukohta piirkonnas kehtivaid omafinantseerimise ja toetuse määrasid.

Pärast rahastamisotsuse vastuvõtmist informeerib sekretariaat sellest projekti juhtpartnerit, kes omakorda teavitab otsusest projektipartnereid. Seejärel allkirjastavad juhtpartner ja programmi korraldusosutus struktuuritoetuse lepingu ning algab projekti elluviimine.

Toetuse väljamaksmine toimub enamasti esitatud kuludokumentide alusel, st pärast kulude reaalselt teostamist projektipartnerite poolt, vaid Eesti-Läti-Vene programmis saab ENPI-vahendite arvelt kasutada ettemaksu võimalust. Toetatakse vaid abikõlblike tegevuste sihtotstarbelist elluviimist. Toetuse väljamakseid teostatakse programmi sertifitseeriva asutuse poolt projekti juhtpartneriga sõlmitud struktuuritoetuse lepingu alusel. Üldjuhul teeb sertifitseeriv asutus toetuse väljamakseid projekti juhtpartneri pangakontole mitu korda aastas. Projekti juhtpartner jagab omakorda selle summa projektipartnerite vahel vastavalt nende poolt tehtud kulutustele ja omafinantseerimise määrale.

Projekti juhtpartner kannab rahalist ja õiguslikku vastutust kogu projekti tegevuste sihipärase elluviimise ning projekti rahastamise ja aruandluse korrektsuse eest kõikide teiste ELi liikmesriikide ning Norra, Vene ja Valgevene partnerite nimel. Juhtpartner koordineerib projekti tegevuste elluviimist ja pidevat infovahetust projektipartnerite vahel ning

esitab programmi tehnilisele sekretariaadile kõikide partnerite nimel regulaarselt projekti tegevus- ja finantsaruanded ning toetuse väljamaksetaotlused. Projekti juhtpartner vastutab partnerite ülesannete jaotuse eest ning tagab, et need ülesanded täidetakse korrektselt ja õigeaegselt. Juhtpartner kannab vastutust toetuse sihipärase kasutamise eest ning vajadusel ka toetuse tagasimakse nõuete täitmise eest. Teised projektipartnerid vastutavad projektitaotluses näidatud tegevuste korrektse elluviimise eest. Täpsemad partnerlustingimused määratakse kindlaks juhtpartneri ja iga projektipartneri vahel sõlmitavas kirjalikus lepingus.

Enne ühisesse tehnilisse sekretariaati esitamist kontrollitakse ja kinnitatakse iga perioodi eduaruanne (*Progress Report*) sõltumatu kontrolöri poolt. Kontrolöride põhiülesandeks on kontrollida, kas näidatud tegevused ja kulud on abikõlblikud ning vastavad taotlusvormis kirjeldatule. Kontrolli käigus tehakse ka kindlaks, kas on järgitud ELi ning riigi õigusaktides sätestatud, programmi ning toetuslepingu tingimusi, kas kõik kulud on korrektselt dokumenteeritud ning põhjendatud, kas tegevused on reaalselt aset leidnud ning muretsetud kaupu ja teenuseid reaalselt kasutatud. Lisaks kontrollitakse riigihangete läbiviimise protsessi korrektsust, avalikustamise reeglite täitmist jpm.

Eesti partnerite kulude ja tegevuste kontrolli teostavad Siseministeeriumi regionaalarengu osakonna INTERREG-programmide järelevalve büroo kontrolörid. Vaid Eesti-Läti-Vene ENPI programmi puhul teostab kõikide projektis osalevate partnerite aruannete esmatasandi kontrolli välisauditorfirma.

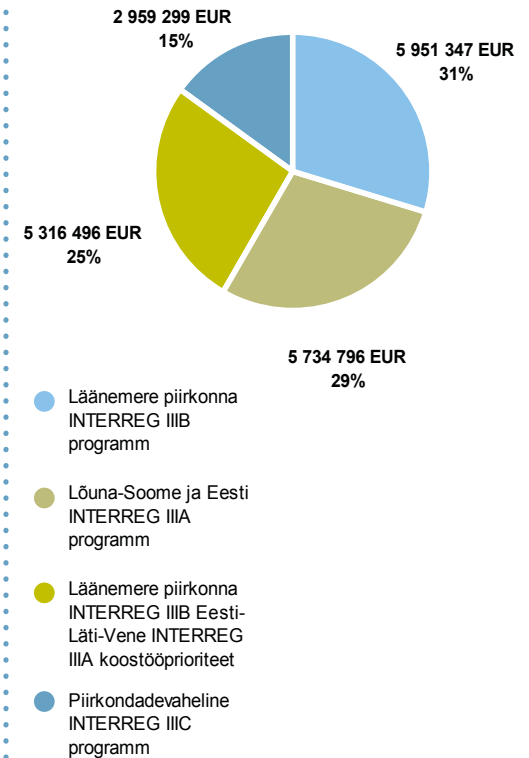
Tagasisivaade INTERREG III programmidele

Euroopa Liiduga liitumisel avanes Eesti partneritel võimalus osaleda neljas Euroopa Ühenduse Algatuse INTERREG piiriülese koostöö programmis. Nendeks olid:

- Lõuna-Soome ja Eesti INTERREG IIIA piiriülese koostöö programm (edaspidi LSE IIIA)
- Läänemere piirkonna INTERREG IIIB programmi Eesti-Läti-Vene INTERREG IIIA koostööprioriteet (edaspidi ELV IIIA)
- Läänemere piirkonna INTERREG IIIB riikidevahelise koostöö programm (edaspidi IIIB)
- INTERREG IIIC piirkondadevahelise koostöö programm (edaspidi IIIC)

Eesti taotlejate tegevusi rahastati Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest kuni 75% ulatuses projekti maksumusest. Eesti taotlejatele määratud ERDF-toetuste kogusumma oli 2004-2006 programmiperioodil 20,04 miljonit eurot ehk ligikaudu 313,5 miljonit krooni.⁴ Eesti-Läti-Vene IIIA koostööprioriteedi raames eraldati Eesti partneritele lisaks TACIS-toetust 571 109 euro (ligikaudu 8,9 miljoni krooni) ulatuses. Täpsemat jaotust Eesti partneritele määratud toetuste (sh Eesti-Läti-Vene INTERREG IIIA TACIS-toetuste) kohta programmide lõikes kujutab Joonis 1.

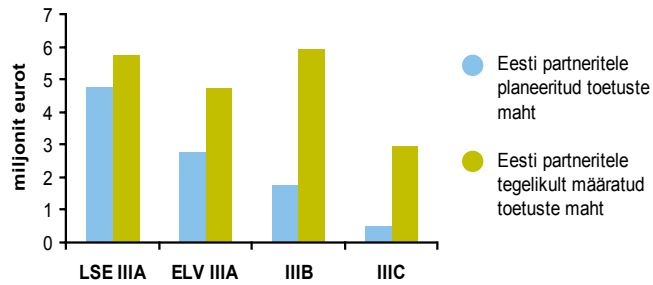
⁴ Selle summa hulka on arvestatud ka Eesti partnerite osalemine kahes URBACTi, kahes INTERACTi ning ühes ESPONi programmi projektides, kus neid toetati ERDF-vahenditest kokku 74 221 euro ulatuses. Need viis projekti ei kajastu joonistel.

Joonis 1. Toetuste jagunemine programmide lõikes

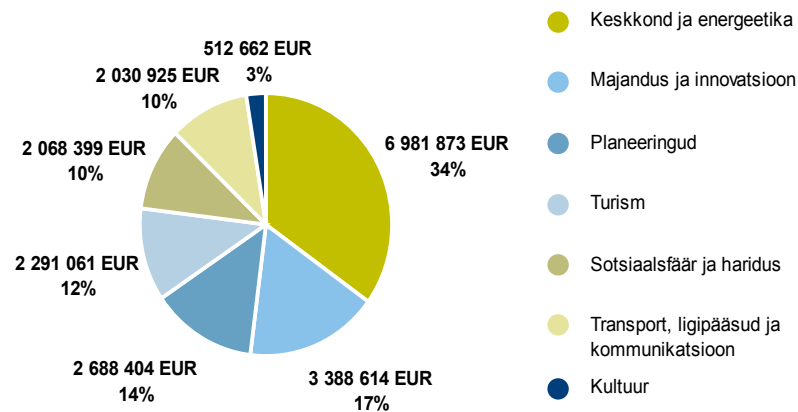
Eesti projektipartnerid osalesid INTERREG-programmides väga edukalt. Nelja programmi raames Eestile kavandatud rahamaht kasutati ära enam kui kahekordselt – Eestile planeeritud toetuste maht oli kokku 9 795 687 eurot, ent toetusotsustega eraldati Eesti partneritele kokku 19 961 938 eurot.

Tagasisvaade INTERREG III programmidele

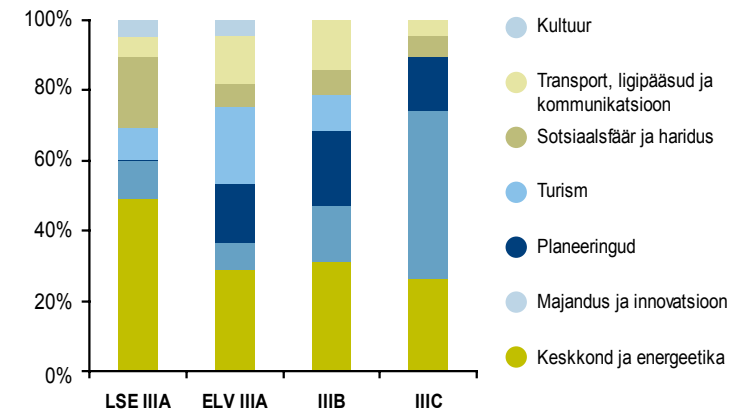

Joonis 2. Eestile partneritele eraldatud ERDF-toetuste maht võrreldes planeerituga

Valdkondlikult toetati arvuliselt enim keskkonna- ja energeetikateemalisi projekte (34% heakskiidetud taotlustest), millele järgnesid majanduse ja innovatsiooniprojektid (17%) ning projektid, mis keskendusid erinevate arengukavade koostamisele ja strateegiate väljatöötamisele (14%). Lähemalt kajastavad Eesti partneritele määratud ERDF-toetuste jagunemist valdkonniti Joonis 3 ja Joonis 4.

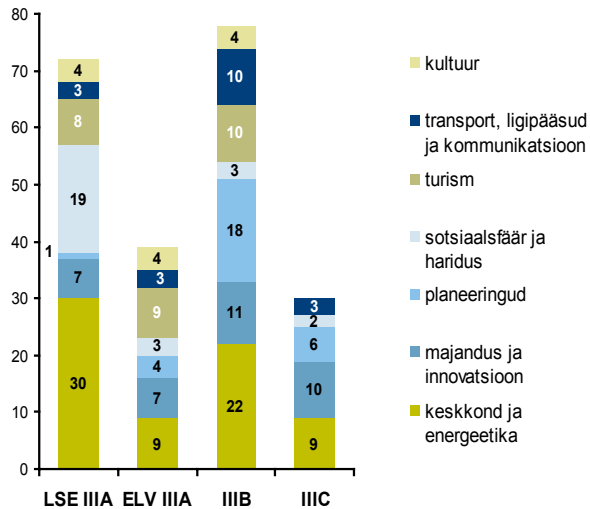
Joonis 3. Toetuste valdkondlik jaotus

Joonis 4. Valdkondadele eraldatud toetused programmi

Eesti taotlejad viisid aastatel 2004-2007 ellu 219 projekti, milles osales kokku 506 Eesti partnerit. Enim Eesti osalusega INTERREG-projekte – 78 projekti – toetati Läänemere piirkonna INTERREG IIIB programmi raames, sellele järgnesid 72 Lõuna-Soome ja Eesti INTERREG IIIA projekti, 39 Eesti-Läti-Vene INTERREG IIIA projekti ning 30 INTERREG IIIC projekti. Enim Eesti partnerite osalusega piiriülese koostöö projekte keskendus keskkonna ja energeetika ning majanduse ja innovatsiooni valdkondadele. Joonis 5 esitab rahastatud projektide arvu ja valdkonnad programmide lõikes.

Joonis 5. Rahastatud projektide arv ja valdkonnad programmiti

INTERREG-projektides osales Eesti partnereid kõigist maakondadest. Tabel 1 kohaselt oli enim partnereid pärit Tallinnast, Tartumaalt ning Ida-Virumaalt.⁵ Uuel perioodil ootame senisest aktiivsemat osalust eriti Järva, Põlva, Hiiu, Rapla, Jõgeva ja Viljandi maakondade projektipartneritelt.

⁵ Tabeli koostamisel on aluseks võetud institutsioonide ametlik registriaadress. Tallinna partnerite hulka on seega arvestatud ka mitmed riigiasutused ning üle-eestilised organisatsioonid.

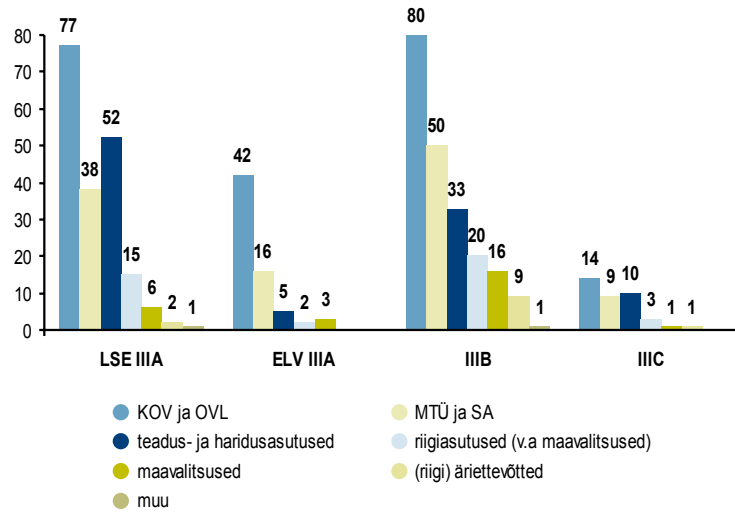
Tabel 1. Partnerite jaotus maakondade lõikes

	KOKKU	LSE IIIA	ELV IIIA ⁶	IIIB	IIIC
Tallinn	151	62	-	76	13
Harjumaa	20	8	-	11	1
Hiiumaa	9	3	0	5	1
Ida-Virumaa	53	24	11	14	4
Jõgevamaa	11	2	1	8	0
Järvamaa	4	2	-	2	0
Läänemaa	20	15	0	5	0
Lääne-Virumaa	17	11	-	4	2
Põlvamaa	8	1	2	0	5
Pärnumaa	22	9	6	7	0
Raplamaa	9	5	-	4	0
Saaremaa	37	28	3	5	1
Tartumaa	94	19	21	43	11
Valgamaa	20	1	4	15	0
Viljandimaa	11	1	6	4	0
Võrumaa	20	0	14	6	0

Eesti partnerid osalesid projektides juhtpartnerina kokku 47 korral (27 korral Eesti-Läti-Vene INTERREG IIIA projektides, 18 korral Lõuna-Soome ja Eesti INTERREG IIIA projektides, ühes INTERREG IIIB ning ühes INTERREG IIIC projektis). Projekti-partneritena osaleti enim projektides, mille juhtpartner pärines Soomest (80 korral), Saksamaalt (29), Rootsist (20) või Lätist (15), ent koostööd tehti ka Hispaania, Kreeka, Suurbritannia, Norra, Venemaa, Austria, Itaalia ja veel paljude riikide juhtpartneritega.

⁶ Eesti-Läti-Vene INTERREG IIIA programmi piirkonda ei kuulunud kriipsuga tähistatud maakonnad.

INTERREG-programmides olid Eestit esindavateks projektipartneriteks peamiselt kohalikud omavalitsused ja omavalitsusliidud (kokku 213 partnerit), mittetulundusühingud ja sihtasutused (113 partnerit) ning teadus- ja haridusasutused (100 partnerit). Joonis 6 kirjeldab Eesti projektipartnerite jaotust programmide lõikes.

Joonis 6. Projektipartnerite jaotus programmide lõikes.

eAW eAgingWell

Kontaktisiku nimi: Triin Laaneväli ja Anne Jakunin

Telefoninumber: 452 0514

E-posti aadress: info@eurohouse.ee

Projekti kodulehekül: <http://www.eurohouse.ee>

Projekti kogueelarve: 102 014 EUR

ERDF-toetus: 57 011 EUR

Siseministeriumi toetus: 4 201 EUR

Projekti kestus: 15 kuud (10.2006 – 12.2007)

Projekti juhtpartner: Åbo Academi, Institute for Advanced Management System Research (FI)

Projektipartnerid: MTÜ Eurohouse (EE), Kaarma Vallavalitsus (EE), Haapsalu Linnavalitsus (EE), Lihula Vallavalitsus (EE), Kõrgessaare Vald (EE), Paldiski Linnavalitsus (EE); Åbo Akademia, region Åboland (FI), Dragsfjärds vald (FI), Houtskäri vald (FI), Iniö vald (FI), Kimito vald (FI), Korpo vald (FI), Nagu vald (FI), Pargase linn (FI), Västansjö vald (FI), Ekenäsi linn (FI).

eAgingWell-projekt keskendub IT-toele sotsiaalhoolekandes ning valdade- ja liitvaldade poolises hoolduses, kuid on kohandatav

ka sellisele tervishoiule ning meditsiiniteadusele, mis kannab patsiendi eest hoolt polikliiniku ja haigla koostöö raames. IT-tugi keskendub teabekäsitlusele, mis toetab hooldustasemeid ja aluseid edasiste uuringute tarbeks saatekirjade väljastamisel.

Eestis 2000.a Geriaatria ja Gerontoloogia Ühingu poolt läbiviidud uurimus näitas, et pooled Eesti eakatest on õnnetud ja tunnevad end ebakindlatena. Nad kardavad, et midagi võib nendega juhtuda, kuid samas soovivad nad võimalikult kaua oma kodudes edasi elada. Seetõttu on oluline, et valdadel oleks hea ja kaasajastatud ülevaade oma eakate elanike kohta, et teada täpselt, millist abi nad täisväärtusliku ja inimväärse elu elamiseks vajavad.

Projekti raames luuakse sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna töötajatele võimalused efektiivsemaks töökorralduseks oma piirkondades, kasutades selleks spetsiaalset Soomes loodud arvutiprogrammi eAgingWell (eAW). Ehkki paljudes Soome valdades puudub andmekogumise puhul igasugune IT-tugi, on mõnes piirkonnas eAW-süsteem olnud kasutusel juba 2005. aastast. eAW programm annab sotsiaaltöötajatele uued vahendid klientide toetus- või hooldusvajaduse kiireks ja lihtsaks määramiseks. Programm peaks olema valdade ja piirkondade jaoks ühine, et oleks võimalik moodustada sama programliga töötavate ja kogemusi vahetavate ning üksteist abistavate sotsiaaltöötajate võrgustik.

Projekti eesmärgiks on tagada kaasatud piirkondade eakatele elanikele võimalikult hea elukvaliteet (sh hooldus) efektiivse ja kvaliteetse tervishoiu-hoolekandeteenuse osutamiseks. Projekti tegevuste kaudu saavad Soome ja Eesti kaasatud piirkondade sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna töötajad panna isiklike kontaktide kaudu aluse kestvale koostööle oma kolleegidega. Projekti tulemustena paraneb kaasatud piirkondade

eakate hooldus ning sotsiaalhoolekande efektiivsus, soodustatakse tööalaseid kontakte kahe riigi tervishoiu- ja sotsiaalvaldkondade töötajate vahel. Planeerimisel on ka jätkuprojekt, et eAW-programmi ja uusi kogemusi juurutada ka teistes Eesti ja Soome piirkondades.

Geoturismi arendamine Eestis ja Soomes: õppides tundma maa minevikku

Kontaktisiku nimi: Heikki Bauert

Telefoninumber: 5340 5654

E-posti aadress: baltoscandia@yahoo.com

Projekti kogueelarve: 592 600 EUR

ERDF-toetus: 383 450 EUR

Siseministeeriumi toetus: 43 460 EUR

Projekti kestus: 30 kuud (07.2005 - 12.2007)

Projekti juhtpartner: MTÜ Geoguide Baltoscandia (EE)

Projektipartnerid: Tallinna Tehnikaülikooli Geoloogia Instituut (EE), Turu Ülikool (FI).

Eestit ja Soomet lahutab vähem kui 100 km laiune Soome laht, kuid maapõue geoloogiline ehitus on mõlemas riigis täiesti erinev. Lõuna-Soomes on Eesti alale iseloomulikud settetekivimid viimase kolmesaja miljoni aasta vältel toimunud kulutuse tõttu pea täielikult ära kulutatud (lubjakivid, liivakivid, savid) ning paljanduvad vaid väga vanad kristalsed kivimid. Eesti ala on aga maailmakuulus oma settetekivimite poolest (moodustunud 300-700 miljonit aastat tagasi) mida ei ole rikkunud hilisemad mäetekkeprotsessid.

Maailma mastaabis on unikaalsed mõlemal maal leiduvad hästisäilunud meteoriidikraatrid, Põhja-Eesti pankrannik, kivistiserikas põlevkivi Kirde-Eestis, Eesti ravimudad jm. Euroopas on ainulaadsed mõlemas riigis suurtel aladel levivad ulatuslikud rabamaastikud, mis on Lääne-Euroopas viimaste

sajandite jooksul praktiliselt hävinud. Samas on mõlema riigi rabamaastikud oluliselt erinevad, tingituna erinevast aluspinnasest.

Paraku leidub siiani nii Eesti kui Soome geoloogiliste vaatamisväärsuste kohta populaarteaduslikul tasemel informatsiooni vaid üksikute artiklitena ning süstemaatilist paketti mõlema maa ainulaadsete loodusturismiobjektide tutvustamiseks ei ole seni tehtud. Käesoleva projekti üks olulisemaid rõhuasetusi on mõlema maa noorsoo hulgas loodushariduse edendamine. Projekti käigus toimuvate seminaride raames tutvustatakse koostatud reisijuhte ja videofilme ning külastatakse kirjeldatud objekte looduses.

Kuna riikide geoloogilised vaatamisväärsused on enamjaolt erinevad, saavad instrueeritavad (eelkõige geograafiaõpetajad, ülikoolide loodusteaduskondade õppejõud, loodusmuuseumide ja loodushariduskeskuste töötajad) tervikliku teadmise maakera arengu ajaloost Soome-Eesti aladel, mida tulevikus õpilastele edasi anda. Teiseks oluliseks sihtgrupiks on siseturismile orienteerunud turismiettevõtjad, kes võivad tulevikus ise asjatundlikku giiditeenust osutada ning suurendavad selle kaudu piirkonna atraktiivsust välis- ja siseturistidele.

Projekti käigus koostatakse ja trükitakse eesti ja soome keeles 15 mõlema riigi geoloogiat ja loodusmälestisi tutvustavat reisijuhti ning toodetakse 12 õppefilmi. Sisse seatakse interaktiivsed multimeediakeskused Kohtla-Nõmme Kaevanduspark-muuseumis Eestis ja Pargase Kaevandusmuuseumis Soomes.

Eesti ja Soome elanikkonna keskkonnaalase hariduse ja teadlikkuse tõstmiseks avatakse 14. detsembril 2007 projekti tulemusi kokkuvõttev näitus Rahvusraamatukogus. Oktoobri alguses valmib Internetiportaali „Eesti ja Soome geoloogiline ajalugu ning loodusmälestised.“ Projekti käigus esimesena valminud

brošüür ja õppefilm saavutas Eesti teaduse populariseerimise konkursil 2007. a. aprillis II koha. Koostööd soovitakse jätkata uuel programmi perioodil samalaadse teemaga Central Baltic programmi raames.

KUTUR (kuurordi-, kultuuri- ja turismiprojekt)

Kontaktisiku nimi: Merle Laager

Telefoninumber: 628 4087; 516 2086

E-posti aadress: suport@neti.ee

Projekti kogueelarve: 119 836 EUR

ERDF-toetus: 84 877 EUR

Projekti kestus: 18 kuud (07.2005 - 12.2006)

Projekti juhtpartner: Pärnu Linnavalitsus (EE)

Projektipartnerid: Toila Vallavalitsus (EE), Aseri Vallavalitsus (EE), SA Virumaa Muuseumid (EE), Riikliku Looduskaitsekeskuse Järva-Lääne-Viru regioon (EE), Tartu Ülikooli Pärnu Kolledž (EE), Eesti Rahvusringhääling (EE), Hanko linn (FI), Tammisaari linn (FI), Helia Porvoo (FI), Itä-Uudenmaan Aluekeskuse kultuuriühenduse (FI).

Projekti eesmärgiks on Eesti ja Soome kuurorditurismi ja päranditurismi sektorite rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine. Projekt toetab mõlema riigi pealinnadest eemale jäävate paikade arengut ja tõhustab koostööd erinevatel tasanditel ja sektorites.

Laiemas mastaabis tugevdab projekt Eesti ja Soome majanduslikku ja sotsiaalset sidusust, toetab mõlema riigi pealinnadest eemale jäävate territooriumite tasakaalustatud arengut ja aitab kaasa partnerite rahvusvaheliste kontaktide arvu kasvule.

Projekt tegeleb kuue telesaate abil Soome ja Eesti turismipiirkondade mainekujundusega ning arendab ettevõtjate koostööd. Töötatakse välja erinevaid turismitooteid ning korraldatakse ühiseid üritusi, mis aitavad jagada kogemusi ja propageerida häid ideid. Projekti tegevuste hulka kuulub ka uuringute läbiviimine kuurordikülastajate seas Pärnus ja Porvoos.

Projekti läbiviimisel ja meedias kajastamisel on eesmärgiks tutvustada kuurordi- ja mõisakultuuri traditsioone ning ajalugu läbi konkreetse turismipiirkonna. Samuti soovitakse toetada telesaate kaudu kultuuriturismi võrgustiku loomist partnerriikide vahel. Laiemalt püüab projekt tutvustada miljööväärtuslikke, ajaloo- ja kultuurihõngulisi keskkondi, pakkuda heal tasemel salongimuusikat erinevatest aastakümnetest ning tekitada huvi kultuuripärandiga seotud paikade vastu.

Projekt on vajalik, et Eesti partnerid õpiksid Soome kogemustest kuurorditurismi integreerimist riiklikku turismipoliitikasse ning turismisihtkoha ja kuurordi ruumilist planeerimist. Soome partnerid saavad omakorda õppida Eesti kogemuste põhjal uusi

läheneda kuurorditurule, täiendamaks senist domineerivat ravikuurordikontseptsiooni. Koos leitakse võimalusi täna pakutavate teenuste ja toodete arendamiseks ning vanade traditsioonide taaselustamiseks ja väärtustamiseks.

Õlitõrjealase valmisoleku suurendamine Soome lahe ääres I ja II

Kontaktisiku nimi: Agni Kaldma

Telefoninumber: 518 4573

E-posti aadress: agni@elfond.ee

Projekti kodulehekülg: <http://www.elfond.ee/teemad/meri/naftareostus>

Projekti kogueelarve: 202 149 EUR + 200 250 EUR

ERDF-toetus: 84 382 EUR + 95 888 EUR

Siseministeeriumi toetus: 11 252 EUR + 12 785 EUR

Projekti kestus: 08.2005-12.2006 ja 01.2007-12.2007

Projekti juhtpartner: SA Eestimaa Looduse Fond (EE)

Projektipartnerid: Toila Vallavalitsus (EE), Eesti Päästamet (EE), Lahemaa rahvuspark (EE), Silma Looduskaitseala Administratsioon (EE), Riikliku Looduskaitsekeskuse Hiiu-Lääne regiooni Hiiumaa talitus (EE), WWF Soome (FI); jätkuprojektis vaid WWF Soome

Läänemeri kuulub maailma saastatuimate merede hulka ning eriti tundlike keskkondade nimekirja. Merekaitsega tegelevad organisatsioonid on hinnanud laevaõnnetuste ja merereostuste võimalikkust Soome lahel suureks ning mitmete riikide, sh Eesti valmisolekut suhteliselt väikeseks, sama on kinnitanud ka Riigikontrolli 2005. aasta audit. Riigi ja kolmanda sektori kohustus on edendada ning kasutusele võtta kõikvõimalikke meetmeid, et katastroofe vältida.

Projekti peamine eesmärk on suurendada Eesti ja Soome valmisolekut võimaliku naftareostuse korral. Selleks leitakse, koondatakse ja koolitatakse vabatahtlikke, moodustatakse neist andmebaas ning töötatakse välja nende kokkukutsumise süsteem. Lisaks muretsetakse vabatahtlikele vajaminevat varustust, koostatakse õppematerjale, korraldatakse koolitusi ja loenguid, teavitatakse avalikkust, tehakse koostööd riigiasutustega jm.

Partneritel on projekti lõppedes toimivad suhted kõigi asjassepuutuvate mõlemate riikide keskkonna- ja päästametkondadega, areneb ka ametkondade Soome lahe ülene koostöö. Õlireostuse tagajärjel kannatada saanud lindude-loomade rehabilitatsiooniks on välja töötatud täpsed tegevussuunad. Kompensatsioonimehhanismide selginemine ja ühtlustumine aitavad kaasa sujuvale õlireostuse likvideerimisele ning sellesse asjatundlike vabatahtlike kaasamisele mõlemas partnerriigis, mis võimaldab mitmekülgset valmisolekut pikas perspektiivis.

Projekt aitab kaasa keskkonnateadlikkuse tõstmisele mere- ja rannikulooduse alal. Vabatahtlike tegevus kogub populaarsust mõlemas riigis ning inimesed soovivad ennast pikas perspektiivis ühise mere- ning rannikulooduse kaitsega.

Tulevikus on plaanis luua vabatahtlike- ja koolituskeskus Tallinna, mis võimaldaks vabatahtlikele kooskäimise- ning ühistegevuste kohta, ruumid koolituste korraldamiseks ning oleks vajadusel kiiresti kohaldatav

õliga määratud lindude rehabilitatsiooniks. Samuti planeeritakse vabatahtlike koolitamist ja kaasamist metsatulekahjude likvideerimistöödel.

2007.a kevadel katsetati Keila-Joa rannikureostuse likvideerimiseks vabatahtlike kokkukutsumiseks SMS-teavitussüsteemi, mis toimus edukalt ning kahel päeval koristati vabatahtlikega rannik sinna uhutud naftajääkidest.

ACTIVE

Youth Activization in Rural Regions

Kontaktisiku nimi: Eneli Pöder

Telefoninumber: 435 5527

E-posti aadress: eneli.poder@karksi.ee

Projekti kodulehekül: <http://www.karksi.ee>
ja <http://www.vanker.ee>

Projekti koguelarve: 64 000 EUR

ERDF-toetus: 48 000 EUR

Projekti kestus: 18 kuud (04.2006 - 09.2007)

Projekti juhtpartner: Pure Rural Municipality (LV)

Projektipartnerid: Karksi Vallavalitsus (EE),
Viljandimaa Noortekeskus (EE)

Maapiirkondades on noortel sageli probleem vaba aja kasuliku sisustamisega. Projekt ACTIVE keskendub noorte aktiveerimisele, näidates neile võimalusi iseseisvalt omale huvitavaid tegevusi ellu kutsuda ja ka teisi nendesse kaasata.

Projekti peamiseks eesmärgiks on luua kohalikke ja piiriüleseid koostöögruppe (erinevate huvidega noored, noorsoo- ja sotsiaaltöötajad, noortekeskused), mille kaudu noori neljas erinevas piirkonnas tegutsema panna.

Projekti käigus toimusid piiriülesed noortelaagrid Läti ja Eesti noorte osavõtul, ekskursioonid toimivatesse noortekeskustesse Eestis ja Lätis, noorteprojektide konkurs, õppeseminarid tutvustamaks erinevaid noortekultuure ja -tegevusi, projektide kirjutamise ja läbiviimise õppepäevad, noorte loomepäevad, ühised spordi- ja ekstreemspordipäevad ning valmis Eesti-Läti noortefilm.

Läänemere piirkonna INTERREG IIB programmi Eesti-Läti-Vene INTERREG IIIA koostööprioriteet

Projekti peamiseks tulemuseks on loodud suhted ja tekitatud tegutsemistahe ja -julgus, samuti on kahes partneromavalitsuses loodud projekti tulemusena avatud noortekeskused. Noortekeskuste kaudu luuakse noortele võimalusi mitmekesiseks tegutsemiseks oma kodukohas, samuti on projekti jätkusuutlikkus tagatud noortekeskuste vahelise koostööga tulevikus.

Läänemere piirkonna INTERREG IIB programmi Eesti-Läti-Vene INTERREG IIIA koostööprioriteet

Business Meets Culture in Setomaa Development and Promotion of the Entrepreneurship in Setomaa Based on Local Cultural Traditions

Kontaktisiku nimi: Silja Lehtpuu
Telefoninumber: 515 7724
E-posti aadress: silja.lehtpuu@gravitas.ee
Projekti kodulehekül:
<http://www.setomaa.ee>
Projekti koguelarve: 242 860 EUR
ERDF-toetus: 182 145 EUR
TACIS-toetus: 102 621 EUR
Siseministeeriumi toetus: 24 286 EUR
Projekti kestus: 23 kuud (02.2006 - 12.2007)
Projekti juhtpartner: Setomaa Valdade Liit (EE)
Projektipartnerid: Administration of Pechory District (RU)

Setomaa ajalooline piirkond asub mõlemal pool Eesti-Vene piiri. Piirkonnas on suudetud säilitada eripärast Seto kultuuri ning traditsioonilist eluviisi. Samal ajal väheneb Setomaa elanikkond pidevalt, mis ohustab traditsioonilise eluviisi ning kultuuripärandi säilimist. Ettevõtlusaktiivsus on Setomaal samuti suhteliselt madal, mistõttu ei ole eelkõige noored motiveeritud piirkonda elama jääma.

Projekti peamiseks eesmärgiks on arendada Setomaal kohalikul kultuuripärandil põhinevat ettevõtlust, mis tugevdab Setomaa kultuurilist identiteeti. Alameesmärkideks on arendada traditsioonilisi käsitöö- ja ettevõtlusoskusi Setomaa kohalike elanike hulgas, kes soovivad omale käsitööoskuste abil elatist teenida ning propageerida ja tutvustada kohalikul kultuuripärandil põhinevat käsitööd. Lisaks soovitakse luua piiriülene võrgustik Setomaa Eesti ja Venemaa poolel tegutsevate käsitöömeistrite ja käsitööettevõtjate vahel.

Projekti raames läbiviidavateks tegevusteks on ettevõtluskoolituse ja käsitöökoolituste korraldamine, Seto käsitöö kaubamärgi ja arengukava väljatöötamine, laatadel Seto käsitöö meistriklasse korraldamine, käsitööd tutvustavate trükiste väljaandmine, laste suvekoolide korraldamine, käsitööstudio rajamine, käsitöömeistrite ja ettevõtjate ühisseminaride ning käsitöönäituste korraldamine.

Projekti tulemusena säilitatakse traditsioonilisi Seto käsitööoskuseid ning suurendatakse ettevõtlusaktiivsust: 2008. aasta lõpuks on planeeritud luua mõlemal pool piiri 16 uut mikroettevõtet. Lisaks soovitakse suurendada kohalike elanike ja külastajate teadlikkust ja huvi Seto käsitöö vastu.

Seto käsitöö arendamiseks on loodud käsitöömeistrite ühendav MTÜ Seto Käsitöö Kogo, kelle ülesandeks on uute käsitöökoolituste korraldamine, tootearenduse alane nõustamine, trükiste väljaandmine jne.

Läänemere piirkonna INTERREG IIB programmi Eesti-Läti-Vene INTERREG IIIA koostööprioriteet

NICE

North Livonia Coastal Region Initiative for Cross-border Socio-economic Development

Kontaktisiku nimi: Marika Kose

Telefoninumber: 5656 1373

E-posti aadress: marika.kose@mail.ee

Projekti kodulehekül:

<http://www.haademeeste.ee>

Projekti koguelarve: 581 936 EUR

ERDF-toetus: 436 452 EUR

Projekti kestus: 19 kuud (02.2005 - 08.2006)

Projekti juhtpartner: Ainazi Town Council with Rural Territory (LV)

Projektipartnerid: Häädemeeste Vallavalitsus (EE), Tartu Ülikooli Pärnu Kolledž (EE), SA Lõuna-Eesti Turism (EE), SA Pärnumaa Ettevõtlus- ja Arenduskeskus (EE), Municipality of Salacgriva Town with Rural Territory (LV), SC Latvia's State Forests West Vidzeme Forest Region (LV), North Vidzeme Biosphere Reserve (LV), Vidzeme Tourism Association (LV), Cesis City Council (LV).

Põhja-Liivimaa on Läänemere idakaldal paiknev ajalooline piirkond, mis on Eesti ja Läti vahelise piiri poolt kaheks jagatud. Olemasolev füüsiline piir riikide vahel tekitab piiranguid inimeste, teenuste ja kaupade liikumisel. Ettevõtlus areneb vaevaliselt, kohalikud elanikud ei oska kasutada võimalusi turismi ja sellega seotud ettevõtluse arendamiseks, millele annab ometi head eeldused paiknemine olulisel turismimarsruudil - Via Baltica kiirteel.

Projekti üldeesmärk on tõhustada piiriülest koostööd säästliku arengu eesmärgil Põhja-Liivimaa rannikualal ja ümberkaudsetes regioonides, luues koostööraamistiku majanduslikeks ja sotsiaalseteks algatusteks. Üldeesmärgi saavutamine edendab arenenud turismiinfrastruktuuriga regiooni loomist, mis pakub uusi võimalusi mõlemal pool piiri. Paranenud turismiinfrastruktuur meelitab pikemas perspektiivis turiste nii mõlemast partnerriigist kui ka kaugemalt, andes nõnda panuse Põhja-Liivimaa rannikuala (PLRA) edasiseks majanduslikuks kasvuks. Projekt annab panuse ka Euroopa Liidu piirialadesse puutuvate eesmärkide saavutamisse, vähendades regioonidevahelisi erinevusi, luues uusi töökohti ja pakkudes uusi võimalusi riskigruppidele.

Projekti käigus valmivad ühine ettevõtlus-, turismi- ja turundusstrateegia PLRA jaoks ning ühine strateegia PLRA jahisadamate arendamiseks, kujundatakse piirkonna kuvand ning viiakse ellu turunduskampaania. Ellu viiakse pilootprojekt (Toidufestival), luuakse mitmed ühised turismitooted ja

-teenused piirilähedastel aladel ning edendatakse turismiportaale. Valmivad 7 arhitektuurikavandit infrastruktuuriobjektidele, üks territoriaalplaan, elektrooniline käsiraamat piiriüleseks koostööks ning mitmed informaterjalid regiooni ja selle turismivõimaluste kohta. Rekonstrueeritakse turismikeskus ning valmistatakse ette 24 väiksemat investeeringuprojekti. Lisaks korraldatakse projekti raames 6 koolituskursust, 6 seminari ja 2 konverentsi.

Projekti aitab kaasa PLRA muutumisele kiirelt arenevaks piirkonnaks, kus mõlemal pool piiri töötavad inimesed saavad vabalt liikuda ning arendada ühissettevõtteid ja teenuseid, investeeringud liiguvad piiranguteta uutesse ühissetevõtetesse ning kaubad ja teenused jõuavad vabalt Eesti ja Läti kodanike ja turistideni. Projekt annab oma panuse piirilähedaste alade elanikes kujunenud stereotüüpide muutmisele ja kestva koostöötraditsiooni tekkimisele. Kindlustatakse osalevate piirkondade panus säästlikku arengusse ja loodusele avaldatava koormuse vähenemine PLRA piirkonnas.

Three Fortresses

Cultural and Historical Heritage for Sustainable Social and Economical Development of Fortress Triangle Area Aluksne-Vastseliina-Izborsk

Kontaktisiku nimi: Martin Kikas

Telefoninumber: 524 5225

E-posti aadress: martin@vastseliina.ee

Projekti kogueelarve: 440 758 EUR

ERDF-toetus: 240 636 EUR

TACIS-toetus: 107 919 EUR

Projekti kestus: 20 kuud (03.2006 - 08.2007)

Projekti juhtpartner: Vastseliina Vallavalitsus (EE)

Projektipartnerid: Non-commercial partnership Pskov Tourism Development Center (RU), Aluksne Town Council (LV).

Kolm linnust – Aluksne ordulinnuse varemed, Vastseliina ordulinnuse varemed ja Irboska kindlus moodustavad üksteise läheduses asuva atraktiivse kolmnurga, kuna asuvad kõik pealinnadest kaugel, ääremaal, peamistest turismivoogudest eemal.

Käimasoleva projektiga soovitakse kasutada ära olemasolevat turismi- (ja majandus) potentsiaali, mis on olemas ajaloopärandi ja üksteise läheduse näol. Projektipartneritel on soov turismisektori kaudu ühiselt arendada piirkonna ettevõtlust ning luua naabrite abiga lisaväärtust olemasolevatele turismiatraktsioonidele. Lisaks parandab projekt piirkonna majandusliku seisu, luues uusi turismitooteid ning aitab teha aktiivset koostööd naabritega.

Projekti eesmärkideks on arendada igakülselt piiriülest koostööd kolme kantsi, kolme linnuse vahel kolmnurgas Aluksne - Irboska - Vastseliina ning tugevdada sidemeid omavalitsuste vahel. Ühiselt arendatakse nimetatud kolmnurgas välja turismitekkond ning tugevdatakse selle näol piirkonna turismpotentsiaali.

Projekti paljude tegevuste hulka kuuluvad Vastseliina ordulinnuse Kirdetorni konserveerimine ja vaateplatvormi ehitamine, Piiri kõrtsihoone projekteerimine Vastseliina linnusekompleksi külastuskeskuseks, Aluksne silla renoveerimine, Aluksne ordulinnuse maketi valmistamine, Irboska linnusesse tükkepuu, avatõkete ja viitade paigaldamine, Aluksne muuseumisse lisastendi koostamine Vastseliina ja Irboska linnuste kohta, ühise turismitekkonna Irboska –Aluksne –Vastseliina kavandi väljatöötamine, (üli)õpilaskogudele testkülastuse korraldamine kõigis kolmes linnuses ning kogemuste vahetamine muinsuskaitse spetsialistide, restauraatorite ja turismiarendajate vahel.

Projekti elluviimise käigus on saavutatud väga hea koostöö kolme linnuse vahel. Samuti on hea koostöö tekkinud Aluksne Linnavalitsuse ja Vastseliina Vallavalitsuse vahel. Sõlmitud on koostöölepingud Aluksne

ja Vastseliina omavalitsuste vahel, Aluksne ja Pihkva turismiarenduskeskuste vahel ning Vastseliina ja Pihkva turismiarenduskeskuse vahel. Planeerimisel on kolmepoolne jätkuprojekt.

WATERS

Improved Cross-border Environment in Pskov-Chudskoe Waterbody

Kontaktisiku nimi: Urmas Raag

Telefoninumber: 526 3354; 782 3957

E-posti aadress: urmas.raag@voruvesi.ee

Projekti kodulehekül:
<http://waters.verska.ee/>

Projekti kogueelarve: 1 245 621 EUR

ERDF-toetus: 748 275 EUR

TACIS-toetus: 223 129 EUR

Projekti kestus: 21 kuud (07.2006 - 03.2008)

Projekti juhtpartner: Värskla Vallavalitsus (EE)

Projektipartnerid: Meremäe Vallavalitsus (EE), Pskov Municipal Enterprise „Svoi dom“ (RU), Pskov City Administration (RU).

Olukord Värskla vallas: umbes 30-40 aastat tagasi rajati Värskla lahe kaldale (32m vee- piirist) reoveepumpla, kuhu jõuavad kõik Värskla aleviku reoveed. Pumplast pumbatakse reovesi 2,2 km pikkust amortiseerunud tagavara-survetrassi mööda Kremessova küla lähedal asuvas soos asuvatesse settetiikidesse. Settetiidid on aga aja jooksul umbe kasvanud ja ei tööta efektiivselt. Samuti on amortiseerunud Väike-Rõsna külas asuva AS Värskla Sanatooriumi 800m survetrass, mille reoveed jõuavad samadesse settetiikidesse. Seetõttu jõuab Värskla lahte aastas 25 600 m³ reovett, mille pealt makstakse ka saastetasu.

Olukord Meremäe vallas: Obinitza küla kanalisatsioonitorustik on umbes 30 aastat tagasi välja ehitatud. Reoveetrasside kogupikkus on umbes 1,6 km. Reovee biopuhasti valmis 1980. aastal, kuid see ei tööta ja toimib hetkel settebasseinina. Kolm olemasolevat biotiiki vajavad puhastamist. Vajalik on renoveerida biopuhasti, mis tagaks u 200 inimese poolt ja koolimajas tekkiva reovee puhastamise. Koolimaja on senini ühisesse vee- ja kanalisatsioonivõrku ühendamata. Trassist juhatakse formeeruv heitvesi otse kraavi. Aastas jõuab 13 830 m³ reovett Piusa jõe kaudu Lämmijärve.

Olukord Pihkva linnas: Pihkva linn on enam kui 200 000 elanikuga üks peamisi Pihkva järve reostusallikaid. Kokku tekib linnas 6,9 miljonit m³ reovett aastas ning saasteainete hulk on 2000 tonni aastas. Kohalikud kanalisatsioonisüsteemid on kas amortiseerunud või puuduvad üldse. Näiteks suubub Velikaja jõkke 64 reovee vooluava.

Projekti raames tehtavate tööde eesmärgiks on parendada keskkonnatingimusi piiriäärsetes regioonides Eestis ja Venemaal, arendades Peipsi-Pihkva järve läheduses välja uued reoveepuhastid ja kanalisatsioonitrassid. Kolmes partneromavalitsuses renoveeritakse pumplaid ja reoveepuhasteid, ehitatakse uusi survekanalisatsioonitrasse uute puhastusseadmeteni, rajatakse uusi kanalisatsioonitorustikke ja kaevusid.

Projekti tulemusena väheneb veesaaste, likvideeritakse keskkonnareostuse oht ja parendatakse Peipsi-Pihkva vesikonna keskkonnatingimusi. Paraneb piiriäärse regiooni elanike elukeskkond ja sotsiaalmajanduslik olukord.

Baltic eHealth

Kontaktisiku nimi: Peeter Ross

Telefoninumber: 697 3002

E-posti aadress: peeter.ross@itk.ee

Projekti kodulehekül: <http://www.baltic-ehealth.org/>

Projekti koguelarve: 2 141 731 EUR

ERDF-toetus: 979 366 EUR

Projekti kestus: 36 kuud (09.2003 - 08.2007)

Projekti juhtpartner: Danish Centre for Health Telematics (DK)

Projektipartnerid: Ida-Tallinna Keskhaigla (EE), Center for Rural Research and Development (DK), County Hospital of Funen (DK), Vilnius University Hospital Santariskiu Klinikos (LT), Central Norway Regional Health Authority (NO), Norwegian Centre for Health Informatics (NO), Norwegian Centre for Telemedicine (NO), Carelink (SE), County Council of Västerbotten (SE), University Hospital of Umeå (SE).

Läänemere regioonis valitseva linnastumise tulemusena liigub kvalifitseeritud töõjõud arenenud piirkondadesse, mis tähendab maapiirkondades ja äärealadel tervishoiu seisukohalt mitte ainult tippspetsialistide lahkumist, vaid ka väiksemaid võimalusi uusima tehnoloogia kasutamisel. Tänu arenevale kommunikatsioonile tervishoius saab pikkadest vahemaadest hoolimata kasutada parimate spetsialistide oskusi erinevates geograafilistes punktides ning e-tervishoid annab äärealadele uue võimaluse kasutada meditsiini uusimat tehnoloogiat ja oskusteatvet piirkondade elanike ning tervishoiutöötajate huvides. Käesolev projekt keskendub e-tervishoiu funktsionaalsetele lahendustele ja praktilistele arengutele Läänemere riikide regioonis.

Projekti peaesmärk on luua kõrgetasemelised e-tervishoiu lahendused, mis on kasutatavad kogu Läänemere regioonis ja mille puhul edastatakse uuringutulemused digitaalselt, üldjuhul väikesest kohalikust haiglast piirkondlikusse haiglasse, kus on olemas vastav oskusteave ning spetsialistid. Sellisel viisil saavad kohaliku haigla arstid parima nõustamise ja eksperthinnangu teostatud uuringutele.

Projekti käigus ühendatakse projektis osalevate riikide olemasolevad rahvuslikud ja regionaalsed tervishoiu andmevõrgud, et katsetada e-tervishoiu võimalusi radioloogia ja ultraheli valdkonnas ning analüüsida, kuidas e-tervishoid aitab toetada migratsiooni maapiirkondadest.

Hoolimata sellest, kas patsient saab ravi kohalikus tervishoiuasutuses või peab siirduma ravile teise haiglasse, on e-tervishoiu puhul elukõige määravaks esmaselt teostatavate

uuringute kõrge kvaliteet. Kvaliteetse tervishoiuteenuse kättesaadavus paraneb ja see on loodetavasti positiivne motivaator äärealadel elavate inimeste jaoks. Samuti aitab e-tervishoid muuta riikide äärealad kõitvateks töökohtadeks seal praktiseerivatele tervishoiusektori spetsialistidele. Heade oskuste ja teadmistega personali on kergem leida ning seeläbi tõuseb osutatava arstiabi kvaliteet.

BSR Eagle Nature Centres and Environmental Interpretation in the Baltic Sea Region

Kontaktisiku nimi: Taime Puura

Telefoninumber: 5334 1798

E-posti aadress: taime.puura@lk.ee

Projekti kodulehekül: www.bsreagle.net

Projekti kogueelarve: 3 273 886 EUR

ERDF-toetus: 1 877 868 EUR

TACIS-toetus: 242 500 EUR

Siseministeeriumi toetus: 49 925 EUR

Projekti kestus: 36 kuud (09.2004 - 08.2007)

Projekti juhtpartner: Turu Ülikool (FI)

Projektipartnerid: Keskkonnaministeeriumi Tartumaa Keskkonnateenistus (EE), Tartumaa Omavalitsuste Liit (EE), Eesti Loodushariduse Selts (EE), Hiiu Maavalitsus (EE), Luua Metsanduskool (EE), SA Lõuna-Eesti Turism (EE), Riiklik Looduskaitsekeskus, Matsalu Rahvuspark (EE), Institute for Environmental Communication and Sustainability (DE), Registered non-profit Association Heureka (DE), The Danish Outdoor Council (DK), The Danish Ranger Association (DK), Team Møn Aps (DK), AQUA Lake and Nature Centre (DK), The Foundation Esum Kloster and Møllegaard, Centre for Nature and Environment (DK), The Nature School by Hald, Viborg Municipality (DK), Battelfield Centre (DK), The Marine Environmental School of Copenhagen/Municipality

of Copenhagen (DK), The City of Helsinki, Environmental Centre/Harakka Nature Centre (FI), City of Tampere, Tampere Nature School (FI), City of Helsinki, Youth Nature House (FI), Nature School Haili, City of Kotka (FI), Vantaa Nature School (FI), City of Hyvinkää (FI), Helsinki Metropolitan Area Recycling Centre Ltd (FI), SYKLY, Environmental School of Finland (FI), Association for Finnish Environmental Education (FI), Ministry of the Environment/Regional Environment Centres (FI), Association of Lithuanian State Parks and Reserves (LT), Administration of Zemaitia National Park (LT), Curonian Spit National Park Administration (LT), Kauno Marios Regional Parks Direction (LT), Administration of Kurtuvėnai Regional Park (LT), Grazute Regional Park (LT), Latvian Museum of Natural History (LV), Gauja National Park Administration (LV), Kuldīga Environmental Education School (LV), Kemerī National Park (LV), The North Vidzeme Biosphere Reserve (LV), Hamar Nature School (NO), Ecological and Cultural Society in Bobolice (PL), Protection of Nature Alliance (PL), Environmental Education Centre "Zapovedniks" (RU), Education Department, Udevalla Municipality (SE), Visitor Centre, Store Mosse National Park (SE), Nature Centre in Nynäshamn (SE), Malmö School of Nature, Pedagogical Centre (SE), City of Malmö, Real Estate Office (SE), City of Malmö, Leisure, Recreation and Support Administration (SE), Sweden Nature School Association (SE).

Mure keskkonna seisukorra ja selle arengu pärast on viimastel aastakümnetel kasvanud uute keskkonnaprobleemide tekkimise ja mõnede varasemate probleemide süvenemise tõttu. Läänemere piirkonna suurteks mureallikateks on hetkel Läänemere eutrofeerumine, suurenenud naftaõnnetuste risk merel ning keskkonnamürkide kogunemine kaladesse ja teistesse organismidesse.

Keskkonnakasvatuse ülesandeks on vahendada igas vanuses inimestele teadmisi keskkonnaprobleemide tekke ühiskondlike ning ökoloogiliste tegurite kohta ja ka selle kohta, kuidas muuta oma käitumist ökoloogiliselt säästvamaks.

Projekti BSR Eagle eesmärgiks on keskkonnakasvatuse alase koostöövõrgustiku loomine Läänemere piirkonnas.

Projektis keskendutakse rahvusvahelisele koostööle mitmel alal, muuhulgas innovatiivsete õppemeetodite ning tõhusate tegutsemisviiside leidmisele. Projekti raames arendatakse strateegilise planeerimise kaudu looduskeskusi ning keskkonnakasvatust, töötatakse välja temaatilisi õppeprogramme ja arendatakse looduskeskuseid, vahetatakse kogemusi ning koolitatakse looduskeskuste personali ja keskkonnakoolitajaid.

Projekti raames luuakse Läänemere piirkonna looduskeskuste võrgustik, töötatakse välja ja muretsetakse looduskeskustele

õppematerjale ja -vahendeid, korraldatakse õppereise, luuakse looduskeskuseid (Eestis renoveeriti Alatskivi Looduskeskust ja loodi uusi ekspositsioone) ning töötatakse välja ja juurutatakse looduse interpreteerijate koolitusprogramme. Eestis näiteks arendati looduse interpreteerijate ja looduse retkejuhtide koolitusprogrammi Luua Metsanduskoolis. Lisaks loodi loodushariduslik kodulehekülj www.loodusharidus.ee.

Projekti tulemusena on moodustatud Läänemere piirkonna looduskeskuste võrgustik, mis toetab piirkonna jätkusuutlikku arengut ning omavahelist koostööd ja kogemuste vahendamist keskkonnateadlikkuse tõstmisel ja keskkonnaseisundi parandamisel.

BUSTRIP

Baltic Urban Sustainable Transport Implementation and Planning

Kontaktisiku nimi: Karri Tiigisoon

Telefoninumber: 444 8348

E-posti aadress: karri.tiigisoon@lv.parnu.ee

Projekti kodulehekül:

www.bustrip-project.net

Projekti koguelarve: 3 332 113 EUR

ERDF-toetus: 1 731 871 EUR

Norra riiklik ja regionaalne toetus:

204 809 EUR

Projekti kestus: 30 kuud (07.2005 - 12.2007)

Projekti juhtpartner: Union of the Baltic Cities - Commission on Environment (FI)

Projektipartnerid: Pärnu Linnavalitsus (EE), Tartu Linnavalitsus (EE), City of Bremen (DE), City of Turku (FI), Kouvola Region (FI), City of Kaunas (LT), City of Vilnius (LT), City of Liepaja (LV), City of Gdynia (PL), Chalmers University of Technology in Göteborg (SE), Göteborg (SE), Sundsvall (SE), UBC Commission on Transportation (SE), Örebro (SE).

Transpordivahendite kasutamise kasv Euroopa linnades on oluliseks probleemiks linnakeskkonna säästva arengu seisukohalt ning säästva linnatranspordi arengukavade koostamine omab olulist rolli linnade arengu suunamisel ja planeerimistegevuste kavandamisel. Mittetõhus transpordi kasutamine ja selle jätkuv kasv avaldab pöördumatut kahju linnakeskkonnale. Ka Läänemere äärsete linnade arengus tekitab suuri probleeme transpordivahendite kasutamise tihedus ning selle pidevalt kasvav trend.

Projekti üldeesmärgiks on töötada välja lahendused, mille põhjal saab eraldi käsitleda probleeme seoses majanduskasvu ja transpordivahendite kasutamisega Läänemere regiooni keskmise suurusega ja väiksemates linnades ning linnalistes piirkondades. Projekti põhieesmärgi täitmine tagab linnakeskkonna seisundi paranemise pikemas perspektiivis.

Projekti raames koostatakse igale partnerlinnale olukorra ekspertanalüüs ja enesehindamise raport transpordi valdkonnas, koostatakse või muudetakse tõhusamaks iga linna säästva linnatranspordi arengukava ning viiakse ellu üks piloottegevus. Säästva transpordi arendamise kõrval pööratakse olulist tähelepanu kergliikluse propageerimisele ja kergliiklusteede väljaarendamiseks uute võimaluste otsimisele.

Pärnu linna piloottegevusena koostatakse ja trükitakse uus hõlpsasti kasutatav linnaliinide bussigraafik ning jagatakse neid linnaelanikele ja külastajatele. Kuna projekti on kaasatud eksperdid transpordi korraldamise valdkonnas, siis võib eeldada, et linnaametnike ja ekspertide vaheline hea koostöö jätkub ka edasiste tegevuste planeerimisel.

FEM Female Entrepreneurs' Meetings in the Baltic Sea Region

Kontaktisiku nimi: Kairi Talves

Telefoninumber: 507 6444

E-posti aadress: kairi@fem.ee

Projekti kodulehekülg: www.fem.ee

Projekti kogueelarve: 2 524 840 EUR

ERDF-toetus: 1 251 733 EUR

Siseministeeriumi toetus: 33 725 EUR

Projekti kestus: 36 kuud (08.2004 - 08.2007)

Projekti juhtpartner: Soome Siseministeerium (FI)

Projektipartnerid: MTÜ ETNA (EE), Eesti Külaliikumine Kodukant (EE), Eesti Naisettevõtjate Liit (EE), MTÜ Kodukant-Võrumaa (EE), Eesti Regionaalse ja Kohaliku Arengu Sihtasutus (EE), Regional Council of South Ostrobothnia (FI), Regional Council of North Karelia (FI), Rural Women's Advisory Centre of South Ostrobothnia (FI), Rural Women's Advisory Centre of South Ostrobothnia (FI), FEM in Päijät-Häme (FI), Women and Business in Lithuania (LT), Kaunas Women's Employment and Information Centre (LT), Lithuanian Women Farmers' Association (LT), Latvia University of Agriculture (LV), Association of Rural Women of Latvia (LV), Preiļi Women's Club (LV), NGO Rural Women Club of Bauska "Apvāršnis" (LV), Innovation Norway (NO), City of Leobork (PL), Baltic-Russian-Swedish

Resource Centre for women (SE), Swedish National Federation of Resource Centers for Women (SE), Regional Resource Centre of Women in the Region Skåne (SE), Companion – Cooperative Development Agency in the County of Jönköping (SE), Women in Norden (SE), The Regional Resourcecentrum for women in Östergötland (SE), Cooperative Development in Skaraborg (SE).

On teada, et naistel on veidi teistsugused ootused ja hoiakud ettevõtte loomisel ja arendamisel kui meestel. Uuringud on näidanud, et naised on riskikartlikumad, vajavad enam tuge ja julgustust. Naiste jaoks on suurimateks takistusteks ettevõtte loomisel ja arendamisel finantsvahendite ja ärivõrgustike puudumine ning vähene enesekindlus. Naiste loodud ettevõtted on küll väikesed, sageli vaid ühele inimesele tööd ja sissetulekut andvad, kuid see-eest jätkusuutlikumad ja kestavad keskmiselt kauem kui meeste loodud ettevõtted.

Projekti eesmärgiks on käivitada toimiv ja jätkusuutlik naisettevõtluse tugisüsteem maa- ja linnapiirkondades tegutsevatele naisettevõtjatele ja ettevõtlusega alustada soovivatele naistele. Projekti raames viiakse läbi naisettevõtjate uuring, käivitatakse viis regionaalset teabekeskust ning koolitatakse naisettevõtluse nõustajaid ja ettevõtjaid. Samuti töötatakse välja Eesti naisettevõtluse edendamise strateegia ja nõustajate koolitusprogramm, arendatakse välja grupimentorluse süsteem.

Lisaks arendatakse välja ja koordineeritakse võrgustikulaenu programm ning otsitakse naisettevõtjate muid finantslahendusi. Projekti käigus koordineeritakse naisettevõtluse rahvusvahelistumise pilootgrupi tegevust ning korraldatakse naisettevõtjate osalemist laataladel ja messidel.

Projekti tulemusena on naisettevõtjatele loodud tugistruktuur (käivitatud regionaalsete teabekeskuste tegevus, töötavad mentorgru-

pid ja võrgustikulaenugrupid, olemas koostöökontaktid Balti mere riikide ettevõtjate vahel) ning projekti partnerlusest on välja kasvanud kompetentne tööühm naisettevõtluse arendamiseks kohalikul ja rahvusvahelisel tasandil. Edukas koostöö kannab loodetavasti vilja tulevikus planeeritavate ühisprojektide näol ja ka institutsionaalsel tasandil (luuakse Euroopa naisettevõtluse teabekeskusi ühendav organisatsioon WIN-NET Europe).

City Twins Co-Net City Twins Co-operation Network

Kontaktisiku nimi: Georgi Ignatov

Telefoninumber: 359 9041

E-posti aadress: georgi.ignatov@narva.ee

Projekti kodulehekül: www.citytwins.net

Projekti kogueelarve: 1 510 000 EUR

ERDF-toetus: 810 000 EUR

TACIS-toetus: 200 000 EUR

Projekti kestus: 36 kuud (01.2004 - 12.2006)

Projekti juhtpartner: City of Imatra (FI)

Projektipartnerid: City of Narva (EE), City of Görlitz (DE), City of Frankfurt-Oder (DE), City of Tornio (FI), City of Slubice (PL), City of Zgorzele (PL), City of Ivangorod (RU), City of Svetogorsk (RU), City of Haparanda (SE).

Euroopa Liidu riikide piiridel on mitmeid kaksiklinna, mis on mitmel alal koos arenenud. Hoolimata geograafilisest lähedusest jääb neid linnu alati eraldama riigipiir, mis omab suurt mõju linnadevahelistele suhetele. Paljud sõpruslinnad on püüdnud eemaldada koostööd takistavaid asjaolusid, ent eriti raskeks on see osutunud Euroopa Liidu idapiiri ääres. Koostööraskusi on kõige efektiivsem ületada paljude ühiste tegevuste abil, mis aitaksid kummalgi osapoolel õppida teise poole tegevustest.

Projekti peamiseks eesmärgiks on, kasutades ära erinevate kaksiklinnade kogemusi, edendada koostööd ja võrgustumist ning arendada kaksiklinnad sellisteks piirkondadeks, mis pakuksid elanikele, ettevõtetele ja organisatsioonidele erinevaid uusi teenuseid ja lahendusi.

Taolisi raamistikke saab tulevikus laiendada mitmetasandiliseks suhtluskanaliks ja kasutada erinevate kohaliku tasandi sektorite ühise foorumina. Projekt keskendub kaksiklinnade koostöö arendamisele eelkõige järgmistes valdkondades: linnavalitsuste koostöö ja huvide edendamine; kohaliku tööstuse arendamine, tööjõu liikuvus, piiriületamine ja varimajanduse ärarohimine; haridus, sotsiaal- ja tervishoiuküsimused ning kultuurikoostöö, kolmanda sektori koostöö ning inimestevahelised kontaktid.

Projekti tegevuste hulka kuuluvad töökoosolekud ja erinevate kaasatud sektorite töötod. Üllitatakse trükiseid, mis tutvustavad parimaid kaksiklinnade praktikaid erinevates kohaliku arengut toetavates sektorites ning luuakse kaksiklinnadele ühiseid kodulehekülgi.

Projekti peamine tulemus on kohaliku arengu suurem efektiivsus osalevates kaksiklinnades ja projekti kaasatud sektorite edendamine. Projekti pikaajaliseks mõjuks on äriinvesteeringute suurenemine, töökohtade

arvu suurendamine, hariduse parem kvaliteet ja suuremad valikuvõimalused, rohkem multikultuursusele suunatud inimesi, piiriüleste sotsiaalsete erinevuste vähenemine ning inimeste ja kaupade paindlikum liikumine üle riigipiiri.

Tänaseks on tänu City Twins Co-Net projektile loodud City Twins linnade liit, sõlmitud koostöökokkulepe Narva ja Ivangorodi vahel ning töötatud välja Narva-Ivangorodi koostööstrateegia.

e-PRODAT

Kontaktisiku nimi: Maarja Kirss

Telefoninumber: 627 4148

E-posti aadress: maarja.kirss@dp.gov.ee

Projekti kodulehekül: www.eprodat.org

Projekti kogulelarve: 820 000 EUR

ERDF-toetus: 515 000 EUR

Projekti kestus: 24 kuud (02.2005 - 01.2007)

Projekti juhtpartner: Data Protection Agency of the Community of Madrid (ES)

Projektipartnerid: Eesti Andmekaitse Inspektsioon (EE), City of Santa Cruz de Tenerife (ES), University of King Juan Carlos (ES), Region of Western Greece (GR), Association of Local Authorities of the Municipality of Kavalas (GR), University of Patras (GR), City of Bologna (IT), Abruzzo Region (IT).

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate ulatuslik kasutamine Euroopa Liidu kohalike ja regionaalsete omavalituste ning riigiasutuste poolt suurendab oluliselt osutatavate avalike teenuste kvaliteeti. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate abil saadakse, töödeldakse, kogutakse ning edastatakse isiklikke andmeid ning seega kaasnevad taoliste vahendite kasutamisega erinevad riskid, mis seonduvad Euroopa Liidu kodanike eraellu sekkumisega.

Projekti eesmärgiks on vahetada isikuandmete kaitse alaseid teadmisi ja kogemusi andmekaitse asutuste ja kohalike omavalitsusasutuste vahel seoses valitsusasutuste poolt pakutavate e-teenustega, teha soovitusi nimetatud valdkonna parimate praktikate kohta.

Projekti idee tuleneb e-Euroopa 2005 nimelisest tegevuskavast, mille eesmärkideks on muuhulgas võimaldada kõigile ligipääs interaktiivsetele teenustele ning edendada küberturvalisust. Samuti soovisid mitmed projektipartnerid (kohalikud omavalitsusasutused) alustada avalike e-teenuste programmi loomist. Määravaks osutus ka asjaolu, et projektis osalenud ülikoolid on varasemalt läbiviinud e-teenuste alaseid uuringuid.

Projekti tegevused on jaotatud viie komponendi vahel, mis hõlmavad endas nii uuringut avalike e-teenuste osas (andmekaitse võtmes) kui ka juhendmaterjalide koostamist ning parimate praktiseerijate valimist.

Edukalt viidi läbi uuring projekti partnerriikide (v.a. Eesti) kohalike omavalitsuste hulgas, anti hinnangud ning ettepanekud, koostati soovitusel/juhendmaterjalid avalikkuse jaoks. Projekti kodulehekülge täiendatakse pidevalt vajalike materjalidega ning ülevaadetega. Projekti raames korraldas Andmekaitse Inspektsioon aktiivse osavõtuga e-Riigi teemalise konverentsi.

NPD-NET

Innovation and New Product Development based on Inter-regional Networks

Kontaktisiku nimi: Rene Tõnnisson

Telefoninumber: 738 3005

E-posti aadress:
rene.tonnisson@teaduspark.ee

Projekti kodulehekül:
<http://npd-net.urenio.org/>

Projekti kogueelarve: 1 490 000 EUR

ERDF-toetus: 1 000 000 EUR

Siseministeriumi toetus: 18 500 EUR

Projekti kestus: 30 kuud (04.2004 - 09.2006)

Projekti juhtpartner: Region of Central Macedonia (GR)

Projektipartnerid: Tartu Teaduspark (EE), LEIA Foundation, Technological Development Center (ES), University of Wales, Cardiff (GB), Region of Attica (GR), Aristotle University of Thessaloniki (URENIO Research Unit) (GR), Jozef Stefan Institute (SI), Regional Development Agency of South West Oltenia (RO)

Oluline ettevõtte konkurentsivõime allikas madalate tootmiskulude kõrval on innovatiivne toode. Sellest tulenev konkurentsieelis on kasulik ka majandusele tervikuna, kuna ettevõtte pakub siis suuremat lisaväärtust ja on võimeline edukalt konkureerima tõusvate palgakulude tingimustes. Käesolev projekt suurendab väike- ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE) konkurentsivõimet, kuna aitab tõsta nende suutlikust töötada välja uusi innovatiivseid tooteid.

Projekt põhineb "hajusa tooteinnovatsiooni" kontseptsioonil, mis jagab tooteinnovatsiooni protsessi eraldiseisvateks ülesanneteks, mida täidavad spetsialiseeritud organisatsioonid. See vastandub suurfirmade tootearendusele, kus protsess viiakse algusest lõpuni läbi firmasiseselt. Väikefirmad ei ole suutelised kõiki tegevusi vajalikul tasemel ise läbi viima ja võivad seetõttu tootearendusest kõrvale jääda; hajusa tooteinnovatsiooni korral on neil võimalik protsessi kitsaskohad eemaldada väliste spetsialistide abil. Hajusa tooteinnovatsiooni toimimiseks on vajalik võrgustik, mis tagaks, et tootearendusest huvitatud väikeettevõtted leiaksid vajalikud partnerid kõigi vajalike arendustööde tegemiseks. Projekti peamiseks eesmärgideks on aidata kaasa tootearendusele VKEdes ning jõuda rahvusvaheliste koostööprojektideni tootjate ja arendusasutuste vahel valdkondades, kus kohalik kompetents ei ole piisav.

Projekti jooksul kaardistasid kõik partnerid oma piirkonna VKEde vajaduse tootearenduse alaste teenuste järele ning piirkondlikud tootearenduse alaste teenuste pakkujad. Tartu Teaduspark keskendus eelkõige Tartus ja Lõuna-Eestis tegutsevate metallitöötlemise, masina- ja aparaadiehituse ning elektroonikatööstuse ettevõtete vajaduste kaardistamisele. Loodi ka veebipõhine juhend tootearendusprotsessi etappide läbiviimiseks, eestindati Thessaloniki Aristotelese Ülikooli URENIO Keskuse poolt välja töötatud meetodiline materjal „NPD-Roadmap“ ja anti selle põhjal välja eestikeelne meetodiline juhendmaterjal "Tootearendus".

Tooteinnovatsiooni kontseptsiooni tutvustati ettevõtjatele, tootearenduse õppejõududele ja konsultantidele ning T&A organisatsioonide esindajatele mitmel töökoosolekutel, seminaridel ja konverentsil. Projekti raames toimunud ürituste käigus ilmnis nii ettevõtjate kui teadus- ja arendusasutuste selge vajadus tootearenduse alaseid teenuseid (projekteerimine; prototüüpide ja väike-seeriavalmistamine jne) pakkuva tugistruktuuri järele. Lisaks käivitati SA Tartu Teaduspargi sihipärane koostöö TÜ Füüsika Instituudi ja Eesti Nanotehnoloogiate Arenduskeskuse ASga mehhatroonika ja aparaadiehitusliku pooltööstusliku labori loomiseks.

Port-Net

Promoting interregional co-operation of ports and multi-modal transport structures in the EU

Kontaktisiku nimi: Riina Palu

Telefoninumber: 631 8968

E-posti aadress: riina.palu@ts.ee

Projekti kodulehekül:

<http://www.port-net.net/>

Projekti kogueelarve: 1 700 000 EUR

ERDF-toetus: 1 000 000 EUR

Projekti kestus: 36 kuud (01.2005 - 12.2007)

Projekti juhtpartner: Free and Hanseatic City
of Hamburg, Hamburg Port Authority (DE)

Projektipartnerid: Tallinna Sadam AS (EE),
Antwerp Port Authority (BE), Seaport of
Wismar (DE), Lübeck Business Development
Corp. (DE), Scandinavian Transport Center/
Port of Koege (DK), Port of Hamina Ltd (FI),
Tendring District Council (GB), Develop-
ment Agency of Magnesia (GR), Municipa-
lity of Souda (GR), Province of Alessandria
(IT), Dorika E.E.I.G. (IT), Region of Emilia-
Romagna (IT), LAG Appennino Genovese
(IT), Klaipeda State Seaport Authority (LT),
Freeport of Riga Authority (LV), Malta Mari-
time Authority (MT), Elblag Sea Port Autho-
rity Co. Ltd (PL), Authority of Szczecin and
Swinoujscie Seaports (PL), Kaliningrad Port
Authorities (RU).

Sadamate probleemid on Euroopa erinevates riikides tihti sarnased. Projekti tingis vajadus teha koostööd sadamaspetsialistide tasemel, et õppida üksteise kogemustest ning seeläbi tõhustada sadamate tegevusi, tõsta spetsialistide kompetentsi. Samuti oli vajadus ühtse foorumi järgi, et arutada Euroopa Liidu tasemel planeeritavaid merendust puudutavaid muudatusi ning anda sisendit otsustusprotsessi.

Port-Neti projekti eesmärgiks on vahetada kogemusi ja leida lahendusi Euroopa sadamate ühistele probleemidele. Eesmärk täidetakse seminaride, loengute ja parima praktika vahetamise käigus, kaasatakse valdkonna eksperte ning koostatakse uuringuid sadamatasude, kaubavedude, infosüsteemide ja kaubamahtude ning reisijate teenindamise kohta sadamates.

Projekti tegevused on grupeeritud kolme komponenti. Esimene komponent tegeleb peamiselt Euroopa Liidu poliitikatega, annab arutelude tulemusena sisendit otsustusprotsessi ning otsib paremaid võimalusi olemasolevat ellu rakendada. Teine komponent on suunatud multi-modaalse transpordisüsteemi arendamisele ning viimane keskendub turismile ja linnaplaneerimisele sadama vaatenurgast.

Projekti käigus on ühtlustunud Euroopa sadamate spetsialistide teadmised ning läbi isiklike kontaktide sõlmimise on pidevalt tagatud võimalus kolleegidega teistes sadamates probleeme arutada ning leida ja kasutada parimaid lahendusi. Tallinna Sadamast osales Port-Neti seminaridel kolme aasta jooksul kümnekond spetsialisti. Port-Neti

projekti täiendav kasu partnersadama jaoks peitub võimaluses tutvustada oma sadamat suuremale ringile merendusspetsialistidele.

Kuna sadamatevõrgustik on hakanud hästi tööle, on plaanis koostööd jätkata teistelgi teemadel ning juba suurema partnerite ringiga.

WIND-TECH-KNOW

Regional Wind Technology and Knowledge Transfer Strategies

Kontaktisiku nimi: Jaan Tepp

Telefoninumber: 661 3652

E-posti aadress: jaan@tuuleenergia.ee

Projekti kodulehekül:

www.windtechknow.net

Projekti koguelarve: 887 000 EUR

ERDF-toetus: 593 318 EUR

Projekti kestus: 36 kuud (01.2005 - 12.2007)

Projekti juhtpartner: Bad Doberan County Administration Planning Department (DE)

Projektipartnerid: Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioon (EE), Baltic Windenergy Association M-V (DE), Regional Planning Authority Havelland-Fläming (DE), Prefecture of Lasithi (GR), ISQ - Welding and Quality Institute (PT), Gotland University (SE)

Tegemist on tuuleenergia valdkonna propageerimise projektiga, mis sai alguse INTERREG IICB projektist „Wind Energy in the Baltic Sea Region“ ning püüab laiendada viimase saavutatud tulemusi ja partnerlust. Euroopa Liidu riigid on tuuleenergia arendamise, rakendamise ja levitamise osas väga erineval kaugusel. Mõned riikidest ja regioonidest alles sinenevad tuuleenergiaturule, sellal kui teised on seal edukalt tegutsenud juba aastaid.

Projekti eesmärgiks on ulatuslik piirkondadevaheline tuuleenergiaalaste kogemuste ja oskusteabe vahetamine. Tehnoloogiliste teadmiste ja kogemuste vahetamise kaudu soovitakse suurendada teadmisi tuuleenergia genereerimise ja kasutamise kohta ning vähendada teatud piirkondade mahajäämust tuuleenergia kasutamisel.

Projekti tegevused on jaotatud kolmeks – esimese komponendi hulka kuulub tuuleenergia alane haridus ja teabe levitamine ning spetsialistide koolitamine – e-kursuste abil koolitatakse tulevikuks tuuleenergia spetsialiste. Teine tegevuste plokk keskendub regionaalarengu strateegiatele, uuringutele ja praktilistele kogemustele, mis aitaksid kaasa tuuleenergia kasutussevõtule neis regioonides, kus seni puuduvad piisav planeerimine ja tehnilised oskused. Kolmas komponent hõlmab avalikkuse kaasamist ja teabe levitamist. Selle raames haritakse reklaami ja turunduse kaudu üldsust tuuleenergia teemadel, tuues välja selle keskkondlikud ning majanduslikud eelised.

Projekti tulemusena valmib e-õppe keskkond, kus pakutakse kursuseid „Wind power – an introduction“, „Wind power technology“ ja „Wind energy planning“. Kursused hõlmavad projekti käigus saadud teadmisi, praktilisi kogemusi ja soovitusi ning on erinevate Euroopa tuuleenergiaekspertide erialase koolitamise aluseks. Samuti tehakse projekti jooksul erinevaid uuringuid, mis puudutavad tuuleenergia klimatoloogilisi, tehnilisi, majanduslikke ja keskkondlikke aspekte ning koostatakse regionaalse arengu juhiseid avalikele haldajatele ja energiaagentuuridele.

Abikõlblikkus (*eligibility*) – peamiselt finantskontrolli mõiste, millega kirjeldatakse kulu vastavust Euroopa Liidu, liikmesriigi ja programmi poolt esitatavatele nõuetele. Projektipartneril on õigus abikõlblike kulude hüvitamisele projektile toetuslepinguga eraldatud vahenditest. Mitteabikõlblike kulused ei hüvitata. Abikõlblike partnerite all peetakse silmas programmi nõuetele vastava asukohta ning juriidilise vormiga partnereid.

Auditeeriv asutus (*Audit Authority*) – seirekomiteest, sertifitseerivast asutusest ja korraldusasutusest eraldiseisev kogu, kes organiseerib ja kontrollib auditite elluviimist. Auditeeriva asutuse koosseisu kinnitavad liikmes- ja partnerriigid ning asutuse tööjuures osaleb ka Audiitorite Kogu, mis koosneb programmis osalevate riikide audiitoritest. (Viide: Nõukogu määruse (EÜ) 1083/2006 artikkel 59.)

Avaliku sektoriga võrdsustatud asutused ja organisatsioonid (*Public equivalent body/ Body governed by public law*) – Vastavalt EL riigihangete alasele seadusandlusele (Nõukogu Direktiiv 93/36/EMÜ) peavad avaliku sektoriga võrdsustatud asutused ja organisatsioonid vastama järgmistele tingimustele:

- on loodud avalikes huvides ja ei oma töösuslikku- või ärilist iseloomu ja
- on juriidilised isikud,
  - mida rahastatakse põhiliselt riigi-, regionaal- või munitsipaalasutuste või teiste avalik-õiguslike institutsioonide poolt või
  - mille juhtimist kontrollitakse eelpoolnimetatud isikute poolt või
  - mille rohkem kui pooled juht- või järelevalveorganite liikmetest on nime-

tatud riigi- regionaalsete, kohalike või teiste avalik-õiguslike institutsioonide poolt.

Samas võib programmide lõikes definitsioon erineeda.

De minimis reegel (*de minimis rule*) – vt vähese tähtsusega abi

Eduaruanne (*Progress Report*) – aruanne, mis koosneb vastavalt programmi reeglitele enamasti tegevus- ja finantsaruandest ning kajastab perioodi tegevusi ja kuluseid.

Euroopa Liidu regionaalpoliitika (*European Union Regional Policy*) – Euroopa Liidu regionaalpoliitika on Ühenduse liikmesriikide kasutatavate abinõude kogum, mille üldeesmärgiks on Euroopa tasakaalustatud sotsiaalmajanduslik areng. Tasakaalustatuse all mõistetakse võrdsete arengueelduste loomist kõigile ELi piirkondadele, aga samuti vabaturu majandusprotsessidest tekkivate sotsiaalsete tagasilööride leevendamist. Selles tagasilöögid võivad oma iseloomult olla regionaalsed, hõlmates mingit kindlat piirkonda või struktuursed, puudutades eelkõige teatud tööstusharusid.

Euroopa naabus- ja partnerlusvahend (*European Neighbourhood and Partnership Instrument, ENPI*) – Euroopa naabus- ja partnerlusvahendi abil rahastatakse Euroopa Liidu naabrite arengut. Alates 2007.a osutatakse Euroopa naabuspoliitika (ENP) raames abi uue rahastusvahendi – ENPI – kaudu. ENPI eesmärgiks on jätkusuutlik areng, lähenemine ELi poliitikatele ja seadusandlusele ning Euroopa Liidu välispiiri ülese koostöö viimine uuele tasemele. ENPI asendab praeguseid

instrumente MEDA, TACIS jt. Vahendi abil rakendatakse ENP tegevuskavasid, millega kaasatakse naaberriigid lõpuks ELi siseturgu. Õigusaktide ühtlustamist, regulatsioonide lähendamist ja institutsioonide rajamist toetatakse selliste mehhanismide abil nagu kogemuste vahetamine, pikaajaline mestimine jms. Samuti pakub vahend naaberriikidele (sh Venemaale) innovatiivset võimalust osaleda ühisprogrammides, mis toovad koostööprojektides kokku ELi regioonid ning nendega ühise piiriga partnerriigid.

Juhtpartneri printsiip (*Lead Partner principle*) – igal projektil peab olema nimetatud projekti juhtpartner (*Lead Partner/Lead beneficiary*), taotlusfaasis vastavalt juhttaotleja, kes esitab ühisele tehnilisele sekretariaadile projektitaotluse, allkirjastab toetuslepingu ning edastab sertifitseerivale asutusele kõik projekti maksetaotlused. Projekti juhtpartner kannab rahalist ja õiguslikku vastutust kogu projekti tegevuste sihipärase elluviimise ning projekti rahastamise ja aruandluse korrektsuse eest kõikide teiste ELi liikmesriikide ning Norra, Vene ja Valgevene partnerite nimel.

Euroopa Regionaalarengu Fond (*European Regional Development Fund, ERDF*) – Euroopa Regionaalarengu Fondi eesmärgiks on aidata vähendada liidu regioonidevahelist ebavõrdsust. ERDF on Euroopa Liidu Struktuurifondidest mahult suurim. ERDF vahenditest rahastatakse infrastruktuuri, investeeringute, töökohtade loomise ja kohaliku arengu ja väikeettevõtluse alaseid projekte, kaetud on kõik peamiselt arenguvaldkonnad alates transpordist kuni sotsiaalse infrastruktuuri arendamiseni.

INTERREG III – Euroopa Ühenduse Algatus INTERREG III oli üks neljast algatusest, mille programmide laiemaks eesmärgiks oli riigipiiride kui regioonide arengut pärssivate tegurite negatiivse mõju vähendamine ning piirkondade majandusliku ja sotsiaalse sidususe tugevdamine. INTERREG III programmide raames oli võimalik teha koostööd ning vahetada kogemusi nii oma lähimate naaberriikidega kui ka Euroopa teises servas asuvate regioonidega kogu EL ulatuses. Programme rahastati Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERDF) vahenditest. Aastatel 2000-2006 toimus EL liikmesriikides 79 INTERREG programmi, mille ERDF-toetuste kogumaht oli ligikaudu 2,2% (umbes 5,6 miljardit eurot) EL struktuurivahendite kogueelarvest.

Korraldusasutus (*Joint Managing Authority*) – programmi struktuuriüksus, mis vastutab programmi üldise juhtimise ja elluviimise eest vastavalt kokkulepitud programmistrateegiale ning määratud kvaliteedistandarditele. Korraldusasutuse initsiatiivil kehtestatakse vajalikud süsteemid ja protseduurid ning tagatakse nende järgimine.

Kulude abikõlblikkuse kontroll (*first level control/verification and validation of costs*) – Enne ühisesse tehnilisse sekretariaati esitamist kontrollitakse ja kinnitatakse iga perioodi eduaruanne (*Progress Report*) sõltumatu kontrolõri poolt. Kontrolõride põhiülesanneteks on kontrollida, kas näidatud tegevused ja kulud on abikõlblikud ning vastavad taotlusvormis kirjeldatule. Kontrolli käigus tehakse ka kindlaks, kas on järgitud EL ning riigi õigusaktides sätestatud, programmi ning toetuslepingu tingimusi, ja kõik kulud on korrektselt dokumenteeritud

ning põhjendatud, kas tegevused on reaalselt aset leidnud ning muretsed kaup ja teenused reaalselt kasutatud. Lisaks kontrollitakse riigihangete läbiviimise protsessi korrektsust, avalikustamise reeglite täitmist jpm.

Lisapartner (*additional partner*) – partner, kes teeb kulusid omavahenditest või osaleb projektis mitterahastava partnerina.

Lähipiirkond (*adjacent area/adjoining area*) – ERDF-määruse (EÜ) nr 1080/2006 artikkel 21 kohaselt võib ERDF-vahenditest kuni 20% ulatuses rahastada kulusid, mis leiavad aset programmi abikõlbliku alaga külgnevates piirkondades. Juhul kui programmil on lähipiirkondi, siis on need välja toodud programmidokumendis.

Miniprogramm (*mini programme*) – INTERREG IVC programmi raames elluviidav kõrge intensiivsusega regionaalse algatuse projekt. Miniprogramm on 3-6 riigiasutusest partneriga projekt, kus partnerid töötavad välja ühise piirkondadevahelise koostöö raamistikku ning rakendavad seda teatud arvu alamprojektide abil. Alamprojekte viiakse ellu osalevates riikides korraldatavate taotlusvõtte kaudu. Projekti raames võib luua maksimaalselt 12 alamprojekti, kus saavad osaleda riigiasutused ja avalik-õiguslikud või nendega võrdsustatud asutused ja organisatsioonid.

NUTS (*Nomenclature for Units of Territorial Statistics*) – Viietasemeline võrreldavate territoriaalüksuste jaotusklassifikatsioon nii regionaalstatistika tootmiseks kui ka EL struktuuripoliitika eesmärkide sihtpiirkondade määratlemiseks. Programmide raames räägitakse sageli NUTS III ehk kohaliku tähtsusega piirkondadest (0,02-7 miljonit

inimest). Eestis on viis NUTS III-tasandi piirkonda: Põhja-Eesti (Harjumaa ja Tallinn), Kirde-Eesti (Ida-Virumaa), Kesk-Eesti (Järvamaa, Lääne-Virumaa, Raplamaa), Lõuna-Eesti (Jõgevamaa, Tartumaa, Põlvamaa, Võrumaa, Valgamaa ja Viljandimaa) ning Lääne-Eesti (Hiiumaa, Läänemaa, Saaremaa ja Pärnumaa).

Omafinantseering (*self-financing/co-financing*) – partneri rahaline ja/või mitterahaline omaosalus projektis. Enamikus Euroopa territoriaalse koostöö programmides on see vähemalt 15% projekti abikõlblikest kuludest, välja arvatud Eesti-Läti-Vene ENPI piiriülese koostööprogrammi puhul, kus omafinantseerimine on vähemalt 10% projekti abikõlblikest kuludest. Ülejäänud osa projekti eelarvest moodustab harilikult ERDF- ja/või ENPI-kaasfinantseering.

Partnerlusleping (*Partnership agreement*) – kohustuslik juhtpartneri ja projektipartnerite vahel sõlmitav leping, millega määratakse osapoolte kohustused ning sätted, mis tagavad projekti veatu finantsjuhtimise.

Piirkonnad majandusmuutustes (*Regions for Economic Change*) – Euroopa Komisjoni uus algatus, mille kaudu suurendatakse veelgi Euroopa ühtekuuluvuspoliitika panust uuendatud Lissaboni tegevuskava eesmärkide saavutamisse. Algatuse kaudu pakub Komisjon välja piiriülestele võrgustikele erinevaid teemasid, mis keskenduvad majanduse moderniseerimisele; samas võimaldatakse projektipartnerite tihedam koostöö komisjoniga nende projektide elluviimiseks. Teiseks on Komisjonil võimalus võtta endale juhtroll väljavalitud ideede katsetamises, et tulemusi saaks võimalikult kiiresti võtta

kasutusele ERDF-vahenditest rahastatavate Euroopa Regionaalpoliitika nn põhiliini ehk *mainstream*-programmides.

Programmidokument (*Programme Document*) – programmidokument on programmi alusdokument, mis koostatakse kõigi programmis osalevate riikide koostöös. Programmidokument kirjeldab koostöö lähtepunkte, programmi strateegilist tausta ning programmi piirkonna visiooni ja pikaajalisi eesmärke. Dokument hõlmab ka teavet programmi prioriteetide ning rakendamise kohta, ent täpsem informatsioon taotlejatele sisaldub programmijuhendis (*Programme Manual*).

Programmijuhend (*Programme Manual/Guidelines for Applicants/Guidelines for Beneficiaries*) – juhendmaterjal taotlejatele ja projektide rakendajatele. Programmijuhend pakub teavet programmi prioriteetide, võimalike tegevuste, indikaatorite ning projektide üldise elluviimise kohta alates projekti ettevalmistamisest kuni aruandluse ja projekti lõpetamiseni.

Projektipartner – abikõlblikkuse kriteeriumidele vastav partner, kes ei osale projektis juhtpartnerina, vaid n-ö tavapartnerina. Projektipartner vastutab projektitaotluses näidatud tegevuste korrektse elluviimise eest. Täpsemad partnerustingimused määratakse kindlaks juhtpartneri ja iga projektipartneri vahel sõlmitavas kirjalikus partnerluslepingus.

Seirekomitee (*Monitoring Committee*) – programmi peamine otsustav kogu, mis koosneb kõigi programmis osalevate riikide esindajatest. Seirekomitee paneb paika mitmed programmi rakendamise kriteeriumid

ja kontrollib rakendamise tulemusi, teostab järelevalvet programmi elluviimise üle, valib välja projektid ning langetab rahastamisotsused jms. Seirekomitee koosolekutel võivad nõuandvana osaleda Euroopa Komisjoni ning programmi kõigi muude struktuuriüksuste esindajad.

Sertifitseeriv asutus (*Certifying Authority*) – liikme- ja partnerriikide poolt määratud kogu, mis korraldab finantsvahendeid ja tegeleb maksetega. (Viide: Nõukogu määruse (EÜ) 1083/2006 artikkel 59).

Sildfinantseerimine – tagastatav abi, mis võimaldab riigiasutustel teha ELi toetusest ja välisabist kaasfinantseeritavate projektide kulutusi. Sildfinantseerimisega välditakse olukorda, kus riigiasutusel kui toetuse saajal puuduvad vahendid maksete teostamiseks ning tulenevalt projekti kulude iseloomust ei saa kasutada ettemaksete võimalust. Samuti on võimalik seeläbi ära hoida üheaastase eelarvestamise põhimõttest tingitud kulude taastamise võimalikku probleemi. Euroopa territoriaalse koostöö projektide sildfinantseerimiseks tuleb esitada Siseministeeriumile vastav taotlus. Lisainfo: www.siseministerium.ee/interreg.

Tehniline abi (*Technical Assistance*) – Programmi eelarve osa, millest rahastatakse programmi tõhusaks rakendamiseks vajalikke ettevalmistus-, seire-, hindamis- ja kontrollimeetmeid, samuti teavitusalaseid tegevusi. **Teise tasandi audit** (*second level control/audit*) – teise tasandi audiitorid teostavad kvaliteedi huvides lisakontrolli teatud hulga projektide kohta, mis on eelnevalt läbi vaadatud kontrolöride poolt. Kontrollmeetodika töötab välja auditeeriv asutus.

Toetusleping (*Subsidy Contract/Grant Contract*) – projekti juhtpartneri ning programmi korraldusametuse vaheline leping, mis sätestab juhtpartneri ning korraldusametuse õigused ja kohustused, elluviidavate tegevuste ulatuse, toetuse suuruse ja tingimused, aruandluse korra jpm.

Vähese tähtsusega abi (*de minimis aid/de minimis rule*) – Vähese tähtsusega abi reegli kohaselt ei pea teatavast summast väiksema riigiabi eraldamisest Euroopa Komisjoni eelnevalt teavitama. Vastavalt EV konkrentsiseaduse artiklile 33 ja Euroopa Komisjoni määrusele (EÜ) 1998/2006 ei mõjuta ühele ettevõttele antav abi liikmesriikide vahelist kaubandust ega moonuta konkurentsi, kui

see jääb kolme aasta jooksul alla 200 000 euro. (Seega ei puuduta see asutamislepingu artiklit 87 lg 1.) Abi andmise korral peab olema selge, millises summas on abi saajale eelneva kolme aasta jooksul vähese tähtsusega abi antud. Vähese tähtsusega abi tuleks käsitleda antuna ajast, mil abisaaja omandab seadusliku õiguse seda abi saada.

Ühine tehniline sekretariaat (*Joint Technical Secretariat*) – programmis osalejate jaoks on sekretariaat peamiseks informatsiooni-allikaks. Programmi ühise tehnilise sekretariaadi rahvusvaheline kollektiiv nõustab taotlejaid, osaleb esitatud projektitaotluste esmases hindamises ning vastutab programmi igapäevase elluviimise eest.

Allikad: INTERREG Glossary and Terminology (INTERACT Point Tool Box 2006), www.struktuurifondid.ee, Internet

Täname fotode autoreid:

Indrek Aija, Klaus Baldauf, Jens Elvers, Nele Ivask, Martin Kikas, Maarja Kirss, Kalmar Kramp, Marit Lani, Anneli Luisk, Merlin Lõiv, Kristjan Maasalu, Katrin Möllits, Andres Ots, Tuuli Paaksi, Liivi Pihlasalu, Tanja Pirinen, Urmas Raag, Eedi Sepp, Eero Spriit, Jaan Tepp ning Anton Vylitok.

Trükitud FSC sertifikaadiga paberile looduslike õlide ja vaikude baasil valmistatud värvidega ©Triip